

DE GEBROKEN KETTING

DOOR
G.VAN HEERDE

G.F. CALLENBACH N.V. NIJKERK

DE GEBROKEN KETTING

DOOR

G. VAN HEERDE

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

**TEKENINGEN VAN
K. DRAA ISMA**

HOOFDSTUK I

„Jan! Jan!!”
De jongen keek om.

Wie riep hem daar?

Ah, hij zag het al. Zijn hand ging omhoog.

„Wim!” schreeuwde hij terug.

Bij het gemeentehuis wachtte hij, want zijn vriend kwam op een drafje naar hem toe. De klompen klepperden door de stille straat. . . . rom. . . . rom. . . . rompompom. . . . , net of iemand heel hard op een trommel sloeg.

„Ga je mee?” hijgde Wim. „We gaan een speurtocht maken in het bos. Bijna alle jongens van onze klas zijn er bij.”

Hij keek Jan aan met zijn stralende ogen, terwijl hij dacht aan al het plezier, dat ze vanmiddag zouden hebben. „We gaan heel ver, helemaal tot aan het Elbertsbos; een paar moeten rovers zijn; die nemen de reizigers gevangen en de anderen zijn allemaal politiemannen; die gaan ze achterna.”

Jan zag het opgewonden gezicht van zijn vriend, de ogen, waarin lichtjes dansten van de voorpret. Hè, wat zou hij graag meegegaan zijn! 't Zou een reuze vacantiemiddag worden! Toen keek hij naar het pakje, dat hij in zijn hand hield en dat hij weg moest brengen, helemaal naar de „Reigershof”.

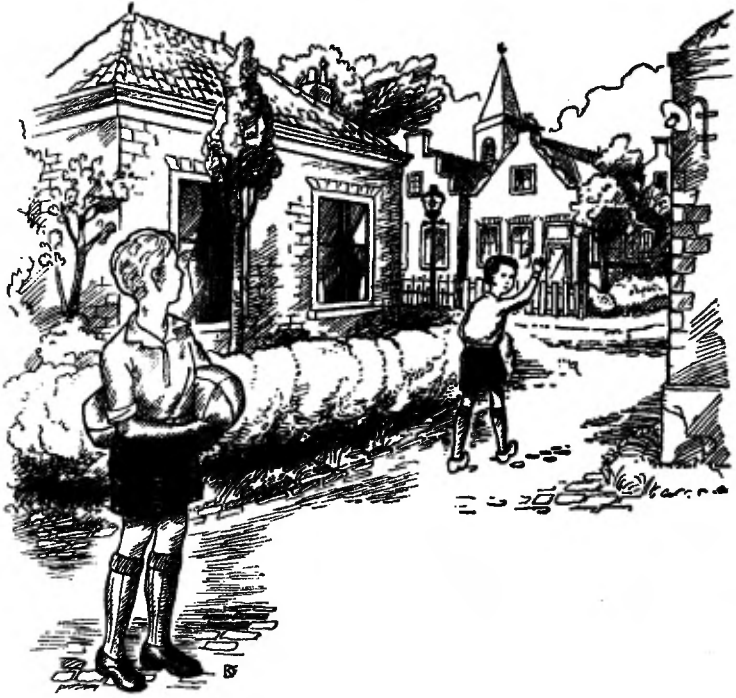
Jammer, erg jammer, dat hij nou net niet mee kon doen.

Vader had nog zo gezegd: „Eerst wegbrengen dat pakje. En niet zeuren onderweg, want de boer wacht er op.”

Je kon de teleurstelling in Jans stem horen, toen hij zei: „'t Kan niet. 't Kan beslist niet! Ik moet eerst naar de „Reigershof”.”

„Nou, dan ga ik maar,” antwoordde Wim. Hij vond het ook jammer, dat de ander niet mee kon, maar daar was nou eenmaal niks aan te doen.

„Ajuus!” zei hij. Toen sloeg hij de Knikkersteeg in en zijn klom-

pen klepperden hun rom, rom, rompompom tegen de huizen op. Het geluid klonk steeds verder weg.

Langzaam liep Jan verder. Even dacht hij er over, heel hard te gaan lopen, dan kon hij misschien *na* zijn boodschap. . . .

Maar de „Reigershof” was zo ver en de jongens zouden zeker niet op hem wachten. Hij liep de Langestraat uit, sloeg toen linksaf en ging langs het kanaal verder.

Daar was het lekker koel op deze warme middag. Van ver over het land kwam de wind, streek langs het stadje met de oude huizen en de nauwe steegjes en werd door het daarachter liggende bos een halt toegeroepen.

En hoog aan de hemel brandde de zon. Die toverde gouden strepen over het water. Als je je ogen bijna dichtkneep, leek het net, of er allemaal vlammeende pijlen naar je toesprongen.

Ver weg voer een klein bootje, met een wit zeil. En nog veel verder, voorbij de brug, lag de „Reigershof”. Het dak van de boerderij was als een klein, rood vlekje in het groene land.

Het paadje langs het water was maar erg smal. Rechts was een

dennenbosje en Jan bleef even staan, toen een eekhoortje bij zijn nadering haastig wegschoot in één van de bomen. Met zijn ogen volgde de jongen het vlugge diertje; de nagels van zijn rappe poten haakten vast in de boomschors en heel boven in de den kwam het kleine kopje om de stam gluren. In een flits zag Jan de mooie pluimen op de oren, de glanzende, schuwe oogjes. Toen verdween de eekhoorn tussen het groen. De staart, als een wapperende vlag, was het laatste, wat hij van hem zag.

„Als ik Bello meegenomen had, zou die verschrikkelijk geblaft hebben,” dacht de jongen nog.

Toen keek hij weer naar het bootje op het rimpelend water. Het kwam steeds dichterbij. Je kon nu duidelijk zien, dat er een man achterin zat.

„'t Is toch wel vreselijk ver,” dacht Jan weer. Het dak van de „Reigershof” bleef maar even klein. Als hij nou in een vlieg-machine zat, was hij er zo! Of in een motorboot!

Rrt. . . . rrt. . . . puffe. . . . puf. . . .

Het was net, of hij in een echt schip zat. De motor werkte op volle kracht en de golven spatten hoog op tegen de boeg. Ha, wat ging dat lekker door het water. Daar was hij al bij het zeilbootje. Nu even aan het stuurrad draaien. . . . rrt. . . . rrt. . . . puffe . . . puf . . . daar schoot hij er langs heen.

Moest je zien, wat een golven zijn schip maakte, het zeilbootje sloeg er haast van om. Nou, en daar had je de brug al en daar de „Reigershof”. Hij draait aan een stang, de motor pruttelt nog even na, nu ligt de boot aan de steiger. Even het pakje afgeven en dan weer terug. . . . puffe. . . . puffe. . . . rrt. . . . rrt. . . . Toen wist Jan weer, dat hij op het smalle kanaalweggetje liep, met een pakje in zijn hand en dat de „Reigershof” nog heel ver weg was. Hij dacht nog even: „Als ik later groot ben, word ik toch machinist op een boot. Dat is vast!”

Nadat hij zijn pakje afgegeven had en nog een ogenblik was blijven staan bij de boer, die met zijn knecht het hooi op de schuurzolder borg, keerde Jan langs een andere weg naar het

stadje terug. Die was wel langer dan het kanaalpad, maar hij had de tijd en van spelen met de jongens zou vanmiddag toch niks komen. Bovendien bedacht hij, dat hij mooi even kon kijken, of ze al opschoten met de nieuwe weg, die om het stadje zou worden geleid. Hij was er zeker in drie dagen niet geweest.

Het was nog drukkend heet en hij haastte zich niet. Van ver zag hij de bergen wit zand, op zij van de weg. De arbeiders hadden hoge laarzen aan en de schop, die ze in de hand hielden, blonk in het licht van de zon.

Toen — opeens — bleef de jongen staan.

Zag hij goed? Was dat een kraan, die daar aan het werk was? Ja hoor, hij vergiste zich niet. Duidelijk kon hij de grote, ijzeren bak zien, die door de lucht zeilde. Het geknars van kettingen drong hier tot hem door, een motor sloeg zijn stotend geluid in de wind.

Jan dacht niet meer aan de jongens, die nu ergens ver weg in het bos aan het spelen waren.

Nou is er een kraan bij, wist hij en sneller liep hij door, met grote passen als van een man. Het laatste eindje draafde hij. Hijgend ging hij zitten, met zijn rug tegen een zandhoop en hij keek zijn ogen uit. In zijn glazen huisje, tussen glimmende stangen, ontdekte hij de machinist van de kraan. Als zijn hand één der stangen naar boven duwde, kwam de grote bak langzaam naar beneden. Het huisje, waar de man in zat, draaide rond. De lucht was vol van het plezierig geluid van rammelende kettingen. De grote zandgrijper sperde de bek open, als een dier, dat zijn prooi wil verslinden. Toen, met een plof, schoot de bak in de zandhoop.

Begerig boorden de tanden zich in de berg. Dan, als de baas de stang neerdrukte, trokken de kettingen aan. De motor kreunde onder de zware last. De grijper draaide rond, als wist hij niet, welke kant hij uit zou gaan. Daarna, langzaam, werd hij omhooggetrokken, ver boven de aarde. Hij zwaaide door de lucht in een wijde boog en aan de andere kant van de weg ging de grote bek open. Met een dof geluid plofte het zand neer op de grond, terwijl de grijper al weer terugkeerde.

Stil stond Jan het aan te zien. Hij lette niet op de arbeiders, die verderop aan het graven waren. Hij had alleen oog voor die machtige kraan en voor de grote grijper, die zich vastbeet in de zandhoop.

Maar het mooiste vond hij toch het glazen huisje, waarin de baas zat. Hij besloot opeens, dat hij nooit machinist op een boot zou willen worden. Altijd op het water, daar was niks an. Nee, *kraanmachinist*, dat was wat!

Jan vergat de tijd.

Hoe lang had hij hier nu gezeten?

Een half uur? Een uur misschien?

Hij moest langzamerhand maar weer op huis aangaan.

Op dat ogenblik stond de motor stil. De kettingen ratelden niet meer, de bak schommelde nog langzaam heen en weer, hoog in de lucht. Ineens was daar een vreemde stilte om de jongen heen. Jan zag, hoe de machinist de deur van zijn huisje opende en naar buiten kwam. Hij bemerkte de jongen niet, maar liep in de richting van de arbeiders.

„Nou moet ik toch maar gaan,” bedacht de jongen weer. Hij sloeg het zand van zijn broek en kiel en liep in de richting van de kraan.

Even, nieuwsgierig, bleef hij staan. Door de open deur zag hij het geblink van stangen en knoppen en meteen wist hij het weer zeker: Als hij groot was, wou hij machinist worden op een kraan.

Niks anders dan machinist op een kraan! Hij zou draaien aan de wielen en zijn hand zou de stangen naar beneden drukken. Achter hem was dan het gestamp van de motor en vóór hem zwaaide de lange, ijzeren arm, waaraan de kettingen zaten, van links naar rechts en terug.

In gedachten zag hij de volle bak draaien naar boven, de tanden gingen van elkaar, het zand plofte neer. Heel de lange dag door zou de kraan het zand grijpen en laten vallen, grijpen en laten vallen, zonder ophouden. Jan was op dat ogenblik de machinist

vergeten en de arbeiders. Hij droomde zijn mooie droom van later, als hij een man zou zijn.

Zonder er bij te denken duwde hij de deur verder open. Nu kon hij de motor nog beter zien.

De zon, die haar stralen door de voorruit gooide, maakte alle stangen en wielen van zilver.

Toen boog Jan zijn hoofd naar voren, zijn hand raakte even één der glinsterende stangen aan.

Hij hoorde niet, dat er stappen naderden, vlak achter hem; hij zag niet, dat een man op zijn tenen ging lopen, want hij dacht er alleen maar aan, hoe mooi dit alles was.

Plotseling — en het was, of zijn hart stilstond van de schrik —

voelde hij een hand, die hem achter in de nek greep. Het was een grote hand, die zich vastkneep, zodat de jongen zijn hoofd niet kon verdraaien. De angst schoot door zijn lichaam en hij durfde zich niet bewegen. Van schrik ging zijn mond wijd open. Hij wilde schreeuwen, maar er kwam geen geluid over zijn lippen.

„Daar heb ik je, hè! Dekselse jongen!!” bulderde een stem vlak bij zijn oor. „Eventjes de motor kapot maken, rekel die je bent!” De greep in zijn nek verminderde niet. De man schudde de jongen heen en weer, alsof hij een jonge hond in zijn handen had. Jans gezicht werd rood, tot achter de oren, de ogen puilden uit zijn hoofd van angst. Kon hij maar weg komen, dacht hij, weg van deze vreselijke plaats. Als die man hem niet losliet, zou hij stikken van benauwdheid.

„'k Geloof, dat ik jou maar eens over de knie moet leggen, raker! Dan leer je zulke streken wel af!” klonk weer die stem en Jan kromp ineen onder die dreigende woorden.

Toen, langzaam, verslapt de greep en kon de jongen weer wat adem halen. Hij draaide zijn hoofd om en keek in de ogen van de man achter hem.

De machinist, wist hij.

Hij zag de vuile overall, vol vlekken, het gezicht van de man, zwart van smeer en olie, en de ogen, de grote, donkere ogen, die hem aankeken.

Maar hij zag nog meer. In die ogen dansten de lichtjes van de pret om het benauwde gezicht van de jongen en even, bijna onmerkbaar, trok een glimlach om de mond van de ander.

„Ik. . . . ik. . . .” begon Jan zich te verdedigen. Hij zocht naar woorden, om te vertellen, wat hij hier kwam doen, om te zeggen, dat hij helemaal niet aan de motor had willen zitten.

„Ja, ja, jij hoeft me niks te vertellen,” baste de ander. „Ik ken die kwajongens wel, die overal met hun vingers aanzitten! *Dit* eens even proberen en *dat* eens, en straks kan ik de motor niet weer op gang krijgen. Je weet toch wel, dat je niks te maken hebt bij de kraan?”

„Ja. . . . ja meneer,” stotterde Jan, „nee. . . . nee meneer, ik. . . . ik. . . . ik wou er niks aan kapot maken. . . . heus niet. . . . ik. . . . ik. . . . ik wou alleen maar even kijken. . . . zo maar. . . . want later. . . . later. . . .”

„Wat later?” vroeg de machinist nieuwsgierig.

„Later. . . . dan. . . . dan word ik ook machinist. . . . óók op een kraan.”

„Zo-o-o,” zei de ander langzaam. Hij liet nu de jongen los, keek hem eens aan. „Zo-zo, moet jij later ook machinist worden?!”

Jan knikte.

Hij bedacht, dat hij nu weg kon komen, als hij heel vlug op zij sprong.

Hij deed het niet, want de ogen van de ander hadden hem verteld, en hij had het gehoord aan de klank van de stem: Die was niet kwaad, die had hem willen laten schrikken en maar net *gedaan*, of hij vreselijk boos was.

De jongen slikte een paar keer, zei toen: „Ik ga eerst naar de ambachtsschool en dan bij een baas. . . .”

„Nou, dat is prachtig,” vond de machinist.

Zijn stem klonk opeens veel vriendelijker. Hij ging op het trapje zitten en keek Jan aan.

„’t Is mooi werk op een kraan,” zei hij. „Weet je wat, je moet dan maar bij mij in de leer komen.”

In zijn ogen glommen weer de pret-lichtjes en Jan was nu alle angst ineens kwijt. Hij lachte en zei: „Nou, graag, baas!”

„Afgesproken dan,” zei de machinist. „Maar nou moet ik weer aan het werk.” Hij stapte zijn huisje binnen, wilde de deur dicht-trekken. Opeens scheen hij zich te bedenken. Zijn blik gleed naar de arbeiders verderop. Hij was in een goede bui, want de zon zette heel de wereld om hem heen in een lichte kleur, en plots zei hij:

„Wil je eens zien, hoe de kraan werkt?”

Hoorde Jan dat goed?

Vergiste hij zich niet?

Meende de baas dat?

Het bloed steeg hem naar het hoofd van blijdschap. Hij probeerde op het gezicht van de man te lezen, of hij het werkelijk meende. Toen hakkelde hij: „Dat. . . . dat. . . . ja baas. . . . ja, graag.”

„Nou, schiet op dan. Ga hier maar zitten. Er is niet *veel* ruimte, maar zo'n kriel als jij bent kan er nog wel bij.”

Wonderlijke gedachten flitsten door Jans hoofd. Wie had dat gedacht, dat hij nog eens in een echte kraan zou zitten? Dat moesten de jongens eens zien! Hij was nu helemaal niet jaloers op hen, o heden nee! Wat *zij* deden, was maar *spel* en *dit* was *echt*. Hij lachte zacht voor zich heen. Nou was hij eigenlijk onder-machinist. Zijn ogen gingen langs de stangen en hij voelde zich plotseling in een vreemde, wondermooie wereld. Alles scheen vanuit het huisje zo heel anders, dan wanneer je van ver de kraan zag werken. De grote bak, die nog altijd in de lucht hing, leek nu veel dichterbij te zijn, de bulten zand waren groter geworden, net of je er vlak bij stond.

„Nou, daar gaan we met de geit,” zei de machinist en lachte tegen Jan. Hij greep een stang en meteen begon het achter de jongen te puffen en te rommelen. De motor sloeg aan, sputterde een paar keer, toen draaiden de wielen en schoven de stangen heen en weer.

„Nergens aankomen, hoor,” waarschuwde de man. Hij moest hard schreeuwen, boven het gegrom en gedaver van de motor uit.

Strak waren Jans ogen op de handen van de machinist gevestigd. Wat zou hij nou doen? Een stang werd omhoog geduwd. Daar begonnen de kettingen te kraken, de bak kwam langzaam naar beneden, het huisje draaide op zijn as.

Wat was dat allemaal mooi. Kijk, daar beet de bak vast in het zand. Weer een greep tussen de stangen en op hetzelfde ogenblik ging de bak de lucht in, zwaaide heen en weer, zweefde als een machtig monster door de ruimte.

Een schok. . . . de bek opende zich, het zand viel naar beneden.

De jongen wist niet, waar hij zo gauw naar kijken moest. Zijn ogen gingen maar heen en weer, van de zandbak naar de handen van de machinist en terug.

„Mooi, hè?” schreeuwde de man hem toe en Jan knikte. Al die tijd zat hij maar stil te kijken, zonder een woord te zeggen. Hij dacht aldoo: „Later . . . als ik groot ben . . . dan zal ik dat ook kunnen! Dan ben ik ook baas op een kraan, dan mag ik zelf de motor aanzetten en de bak laten stijgen en dalen . . .”

Hij schrok op uit zijn gedachten.

„Kom hier,” zei de machinist, „nou jij een keer.”

Hij wees de handle aan, die ingeduwd moest worden, greep Jans hand.

Het ijzer lag koel in zijn warme jongenshand.

„Nou langzaam induwen!” gebood de man, „vooral langzaam, hoor.”

Jan gehoorzaamde.

En kijk . . . daar ging de bak vol zand omhoog en het huisje begon rond te draaien.

Het duurde maar enkele ogenblikken, toen nam de machinist het werk weer over.

„Knap gedaan,” schreeuwde hij de jongen in het oor en hij knikte hem toe.

Plotseling stond de motor stil. De machinist gooide de deur open.

„Zo, nou ga ik eerst eens kijken, of de thee klaar is. Jij gaat nu naar huis, hè? Hoe heet je eigenlijk?”

„Jan.”

„Nou Jan, ik zou zeggen, kom nog maar eens weer kijken. Je hebt zeker vacantie? Als je zin hebt, kom je maar gerust. En als ik niet op het werk ben, kun je me in de woonwagen vinden. Kijk, daar, de eerste van de drie.”

Hij wees naar de wagens, die op een rijtje aan de kant van het bos stonden.

Jan knikte en de man zei: „Zo één moet jij er later ook nemen, jong. Een kraanmachinist trekt het hele land door en soms moet

hij wel buiten het land. Dan is het maar het beste, je huis mee te nemen."

Hij sloeg de deur met een slag achter zich dicht.

„Zou ik hem nog op slot moeten doen?” lachte hij. „Je hebt soms van die rekels van jongens, die zo erg nieuwsgierig zijn.”

Jan lachte terug, stapte toen in de richting van het bos.

„Dag baas,” groette hij, „en welbedankt.”

„Dag Jan. Kom je nog es terug? De kraan zal wel in z'n schik zijn, dat hij nu *twee* bazen heeft.”

Even later, vlak bij zijn woonwagen, keerde hij zich om en wuifde Jan na.

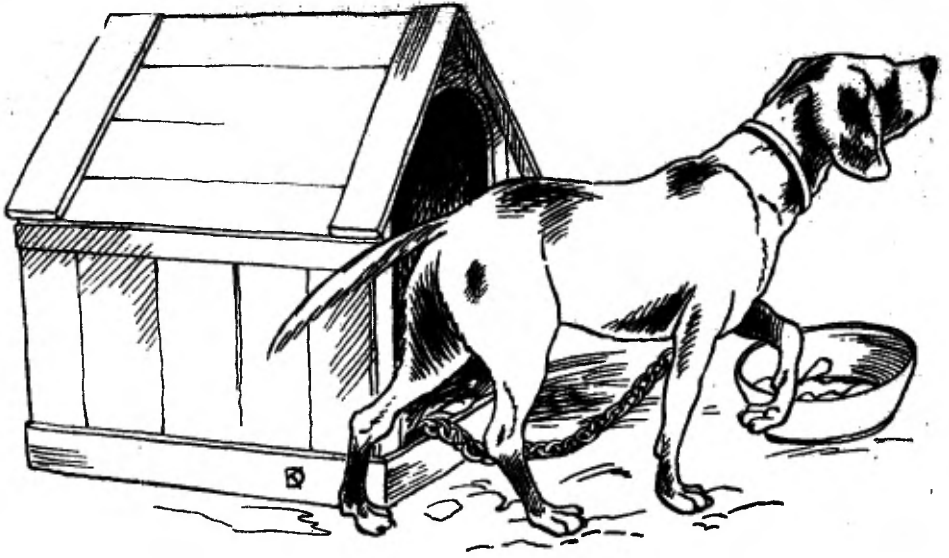
Die hief zijn hand op en riep: „Dag baas.”

Toen liep hij snel in de richting van het stadje.

HOOFDSTUK II

Achter het huis, waar Jan woonde, was de schuur gebouwd en daarnaast stond het hondenhok. Er vóór lag Bello, de warme zomerdagen door te slapen in het zonlicht. Een enkele keer hief hij zijn kop op, knipoogde met zijn bruine ogen, om zich dan nog eens behaaglijk uit te rekken, vóór hij opnieuw insliep.

De hond had maar een best leven! Zijn etensbak was altijd vol en elke dag kreeg hij lekker, schoon water van Jan. Alleen was daar de ketting, die hem dicht bij het hok hield. Nu kon hij niet rondhollen tussen de bloemperken of door de groentetuin. Dat was wel erg verdrietig, maar vader wilde beslist niet, dat Bello van de ketting kwam. Hij zou de hele tuin in één middag vernielen. Maar een enkele keer nam Jan hem mee. Dan liep hij met Bello aan de riem tot buiten het stadje, de kant van het kanaal op. Daar mocht de hond een poos vrij rondlopen. Het dier rende dan, dol van blijdschap, in het rond, deed wanhopige pogingen, zichzelf in de staart te bijten, om even later weer op

te springen, en als een pijl uit de boog weg te stormen. Soms lag Jan op zijn rug in het gras en stoeide met Bello, tot hij eindelijk, vermoeid, opstond.

Alleen, in het bos mocht de hond nooit komen, want hij werd wild, als hij een haas of konijn zag. Dan deed hij net, of hij niets hoorde, als Jan hem floot of terug riep.

Nu, in de vakantie, trok Jan er veel op uit met zijn hond. Er waren ook dagen, dat de jongen met zijn vrienden de bossen in ging. Ze hielden speurtochten of gingen zwemmen in de beek en keerden eerst tegen het boterham eten naar huis terug. Dan kon Bello zijn baas verwijtend aankijken met zijn grote, bruine ogen, net of hij zeggen wilde: „Waarom heb je mij niet meege-nomen?”

Omdat Wim, zijn vriend, uit logeren was bij een oom en tante in Amsterdam, trok Jan er ook dikwijls alleen op uit. En altijd ging hij dan in de richting, waar de nieuwe weg gelegd werd, waar de zandhopen lagen en de kraan zijn ene arm hoog in de lucht hief.

Zodra de machinist dan vanuit het glazen huisje zijn jonge vriend zag, stak hij de hand op en Jan zwaaide terug. Even later stopte de motor en ging de deur open.

„Stap in, kerel,” zei de machinist. „Nog altijd vakantie? Jullie treffen het maar; de hele dag niks doen en ons, arme mensen, maar laten ploeteren.”

„Ja,” peinsde Jan, „zo'n vakantie is wel mooi, maar één ding is erg jammer.”

„En dat is?”

„Dat er altijd een *einde* komt aan de vakantie.”

De ander lachte. „'t Moest eigenlijk net andersom zijn, hè? Zes weken in het jaar school en de rest vakantie.”

„Hè ja,” genoot Jan, „ik wou, dat u onze meester was.”

„Ik zou een heel beste meester zijn,” ging de machinist verder . . . Ik gaf alle kinderen een tien op het rapport en ze mochten bij mij alles doen, wat ze wilden.”

„Ook zo maar naar achteren lopen, zonder te vragen?”

„Ja.”

„Ook de hele dag tekenen, als ze daar zin in hadden?”

„Ja. Ook.”

„En als we eens een keer geen zin hadden, om naar school te gaan, mochten we dan wel een dagje thuisblijven?”

„Gerust hoor. Net zoveel dagen als je zelf wou.”

Jan zuchtte eens.

„Ik wou, dat u onze meester was.”

„Nou, vraag maar aan je meester, of hij ruilen wil. *Hij* op de kraan en *ik* voor de klas.”

„Ik zal het maar niet doen,” besliste Jan, „want dat gebeurt toch niet.”

Op de volgende Zaterdagmiddag, toen de zon feest vierde boven het stadje, en de warmte tussen de oude huizen hing, liep Jan het kerkplein over. De torenklok liet juist twee slagen dreunen over de daken. Het geluid stierf weg in de verte. Jan bedacht, dat hij gemakkelijk om halfdrie bij de kraan kon zijn, als hij flink doorliep.

Buiten het stadje vond hij een dikke, knoestige tak, die hij prachtig als wandelstok kon gebruiken.

Nog binnen het half uur was hij toen bij de nieuwe weg. Hij stond even stil, verwonderd, dat er niemand aan het werk was. Toen wist hij weer, dat het Zaterdag was. De arbeiders waren naar huis, tot Maandag. De meesten woonden ver weg, moesten een heel eind met de trein rijden, voor ze thuis waren.

Natuurlijk werkte de kraan ook niet. De grijper lag als een dood stuk ijzer tegen de zandhoop aangesmakt, de ketting hing slap langs de katrol, in het huisje was het lied van de motor verstomd.

Waar vanmorgen nog gewerkt werd, daar was nu de rust van de Zaterdagmiddag. Langs de kraan gleden Jans ogen naar de woonwagens verderop. In de voorste, prachtig-rood geschilderd, met de kleine raampjes en witte gordijnen, woonde de machinist met zijn vrouw.

„Als ik niet op de kraan ben, kun je me in de wagen vinden,” had de man eens gezegd, maar Jan had toch niet de moed, daar aan te kloppen. Langzaam slenterde hij in de richting van de woonwagens, was al half en half van plan, terug te keren, toen de deur openging en de machinist naar buiten kwam.

„Hoe-oe!” schreeuwde hij. Als een trompet hield hij de handen voor de mond. Het geluid van zijn stem klonk hard door de stilte. Daarna wenkte hij met zijn arm en haastig kwam Jan toelopen. „Kom d'r in, kerel. Kun je mijn paleis van binnen eens bekijken. Maar ik zal je de weg wijzen, anders verdwaal je in zo'n groot kasteel.” Hij deed de deur open, duwde Jan naar binnen. Het keukentje, waar de jongen in stond, was maar klein. Links van hen, bij een aanrechtje, stond een vrouw. Ze draaide zich om, keek naar de jongen.

„Kijk vrouw, dat is nou Jan, mijn knecht. Zonder hem waren we met de weg nog niet half zo ver als nu.”

Ze lachte en Jan gaf haar een hand.

„Kom maar verder,” nodigde de machinist.

Hij bracht de jongen in de kleine huiskamer. Het was er zo schoon, vond Jan. Alles blonk je tegen als een spiegel.

Nieuwsgierig keek hij om zich heen.

„Dit is de grote troonzaal,” zei de man. „Hier zit de koningin altijd, en hier de koning. Dat ben ik. Ga jij daar maar zitten, bij het raam.”

Jan nam plaats op de stoel, die de machinist bij schoof. Toen hij naar buiten keek, kon hij nog net de kraan zien. Het zonlicht danste over de lichte verf. Helder stak het huisje af tegen het donkere bos. Daarna dwaalden zijn ogen weer door de kamer. Wat is 't hier mooi, dacht hij. Zo deftig. Net of je helemaal niet in een woonwagen was. En alles was klein en paste precies in het vertrek: De tafel, de stoelen, het dressoir. Zelfs de bloemen in de vensterbank stonden in heel kleine potjes.

Zijn blik gleed langs de muur, bleef hangen aan een kleine foto. Er stonden bergen op en een klein dorpje, met een spitse toren. „Waar zou dat ergens zijn?” dacht de jongen. 't Leek Zwitserland wel. Hij zou wel op willen staan en het even in zijn handen nemen, maar durfde het toch niet goed.

De machinist zag, hoe gespannen Jan naar de foto tuurde. Hij

stond op, lichtte het haakje van de spijker, gaf de jongen het lijstje in handen.

„Deze kiek heb ik gemaakt in de Ardennen. Dat is een bergland in België. Weet je wel, waar België ligt?”

Verontwaardigd keek Jan de ander aan. Wat dacht de machinist nou, dat hij zo dom was?!

„België ligt onder aan de kaart,” zei hij trots.

„Goed zo,” prees de man, „je bent maar knap in aardrijkskunde. Nou, daar in de Ardennen moesten we eens een brede rijweg maken, zo eentje, waar alleen auto's op mogen rijden. Toen de weg af was, heb ik deze foto gemaakt. Nou kun je eens zien, hoe hoog die bergen zijn. Die bossen zijn allemaal dennenbossen. Dat torentje is van een heel klein dorpje, dat in het dal ligt.” De machinist liep naar een kast in de hoek, kwam terug met een groot album, dat hij voorzichtig voor zich op tafel legde.

„Schuif maar wat bij, dan zal ik je nog meer foto's laten zien.” Samen zaten ze toen over het boek gebogen en de machinist wist van elke foto iets bijzonders te vertellen. Het was net, of hij Jan meenam op een heel lange tocht door ons land. In elke provincie was hij geweest, overal had hij geholpen nieuwe wegen te maken. Jan vergat, dat hij in een klein kamertje in een woonwagen zat. In gedachten reisde hij mee naar verre, onbekende plaatsen. Hij had een kleur van opwinding en zijn ogen waren onafgebroken op de prachtige foto's gevestigd.

„Kijk deze, die heb ik gemaakt bij Utrecht. Als je goed kijkt, kun je daar rechts nog net die hoge toren zien.”

„De Domtoren,” wist Jan.

„Juist. Die is meer dan honderd meter hoog. De hoogste in ons hele land.”

Hij sloeg het blad om.

„En hier Amsterdam. Dit hek is de ingang van de dierentuin.”

„Daar ben ik al eens geweest,” glunderde de jongen. Hij wipte van plezier op zijn stoel heen en weer, begon met zijn vinger aan te wijzen.

„Hier stond toen een man, die verkocht apenootjes, om aan de

apen te geven. En *daar* stond een man met ijSCO's. Hij had van die hele dikke voor een dubbeltje. En we hebben de apen gezien en de leeuwen en tijgers en een bende vissen."

„Mooi is dat, hè!" zei de man. Hij wachtte even, voor hij vervolgde: „Als het werk hier af is, trekken we misschien weer op Amsterdam aan. Bij zo'n grote stad is altijd wat te doen."

„En als ik later machinist ben, ga ik met mijn kraan ook naar Amsterdam," besliste Jan. „Ga ik lekker weer naar Artis en naar de speeltuin en zo."

„Of je gelijk hebt! Misschien zien we elkaar dan nog wel. Ieder met een eigen kraan, dat zou niet mis zijn."

De vrouw kwam binnen en zette drie kopjes thee op tafel. Jan kreeg er een koekje bij, en voelde zich helemaal thuis in de wagen. Later kocht hij er ook zo één, konden vader en moeder en kleine broertje mooi bij hem inwonen en ook meetrekken door het land.

Nog lang bekeken ze die middag de foto's, tot de machinist voorstelde, een wandeling door het bos te gaan maken. 't Was zulk prachtig weer, eigenlijk te mooi, om urenlang binnen te zitten.

Dus trokken ze er met z'n beiden op uit.

En nou had *Jan* wat te vertellen! Hij kende de geheimen van het bos veel beter dan de machinist en dikwijls moest hij lachen om de domme antwoorden, die de man gaf.

Toen een Vlaamse Gaai tussen de bomen door schoot, met zijn prachtige veren van wit en zwart en blauw en de deftige kuif boven op de kop, vroeg hij: „Weet u, wat dat voor een vogel is?"

De machinist dacht lang na, legde de vinger langs de neus en zei aarzelend: „Ik geloof, een vinkie."

Jans gezicht vertrok tot een glimlach.

„Een vink??"

„'t Kan ook een roodborstje wezen," zei de ander; „ja, nou weet ik het zeker, 't is een roodborstje."

„U weet er niks van, helemaal niks. 't Is een Vlaamse Gaai."

„Ik wou het net zeggen,” antwoordde de machinist ernstig, „maar *dat* is een haas, *dat* weet ik heel zeker.”

Zijn vinger wees naar het dier, dat uit de struiken te voorschijn sprong en haastig het pad overstak. Toen Jan in zijn handen klapte, begon het nog harder te rennen. Het achterlijf wipte met elke sprong omhoog en het witte staartje verdween al gauw tussen het hoge gras.

„Die loopt als een haas!” zei de machinist.

Op een omgevallen boom gingen ze even uitrusten. Om hen heen was de stilte van het bos. Er was geen ander geluid dan dat van de wind in de toppen van de dennen. De plekken licht en schaduw op het bospad waren altijd in beweging. Een eekhoorntje kwam in hun richting, scheen hen niet op te merken. „Niks zeggen,” fluisterde Jan. Het leek, of de eekhoorn het gehoord had, want plotseling zocht hij een goed heenkomen door een snelle vlucht. Verderop begon een vogel te fluiten en ineens leek de vogelwereld wakker te worden, want rondom hen was een geschetter, hoog in de bomen.

„’t Is jammer, dat ik hier niet altijd kan blijven,” zei de man.

„Als straks het werk af is, trekken we weer weg, de wijde wereld in.”

Hij stond op en met z’n beiden trokken ze weer op de grote weg aan.

HOOFDSTUK III

Heel de lange, regenachtige morgen had Jan thuis gezeten. Hij had een dik boek uitgelezen en was toen in de schuur gaan timmeren aan de boot, die hij maakte. Als die af was, zou hij hem laten varen in de beek.

Toen het weer tegen de middag opklaarde, had hij een boodschap gedaan met kleine broertje.

Daarna zei hij: „Ik ga nog even naar de nieuwe weg kijken, moeder.”

„Goed, hoor,” zei die. „Zou je Bello niet eens meenemen? Dat wil hij zo graag!”

Jan nam de hond mee aan de riem. Bello verlangde naar de vrijheid en trok geweldig. Maar de jongen had hem stevig vast. „Dat is nou Bello,” zei Jan tegen de machinist. De man aaide het dier over de kop en zei: „Je bent een braaf beest, hoor! Mag je niet loslopen van de baas?”

„’t Is te gevaarlijk,” vond de jongen. „Als hij het bos ingaat en achter de konijnen aanzit. . . .”

„Hij wil zo graag,” pleitte de ander. „Zou hij niet bij ons blijven?”

Net of hij het begreep, zo wild begon de hond plotseling aan de riem te trekken.

„Nou, vooruit dan maar,” zei Jan. Even later holde de hond woest blaffend weg. Hij buitelde over de zandhoop heen, keerde terug, sprong wild tegen Jan op.

„Wat is ’t ie nou blij, hè,” zei de machinist. „’t Is ook geen pretje, altijd aan een riem te moeten lopen. Ik zou er ook niet veel mee op hebben.”

Toen liepen ze beiden het nieuwe stuk weg af. Achter hen hoorden ze de hond dollen.

„Wat zijn ze een eind opgeschoten,” verwonderde Jan zich. „In een paar dagen zo’n groot stuk.”

„Ja, d’r wordt hard gewerkt. Als we zo doorgaan, hoeven over veertien dagen de auto’s niet meer door die nauwe straatjes daar bij jullie; dan kunnen ze mooi *om* de stad heen rijden.”

Jan knikte. Hij dacht er over, dat dan de machinist ook weg zou zijn met zijn wagen en met zijn kraan.

„Waar gaat u dan naar toe?” vroeg hij.

„Dat weet ik nog niet. Misschien naar het buitenland,” was het antwoord.

Toen liepen ze zwiingend terug naar de kraan. Bello was even nergens te zien. Maar toen Jan hem floot, sprong hij van achter een hoop stenen vandaan.

„Oh, ben je daar, rakker! Bij de baas blijven, hoor!”

De machinist deed de deur van de kraan open.

„We moeten weer aan 't werk, jong,” zei hij. Zijn hand maakte een uitnodigend gebaar en de jongen ging op het oude plaatsje zitten.

Even later deed de kraan opnieuw zijn werk, werd de bak vol zand omhoog gehesen, knerpten de kettingen en dreunde de motor. Jan zag door de ruiten Bello, die bij de arbeiders verderop liep, snuffelend de kop laag bij de grond.

Toen lette hij weer op de machinist. Hij vroeg hem wat. Hij moest hard schreeuwen, om zich verstaanbaar te maken.

Net toen de man wilde antwoorden, gebeurde er iets.

Plotseling schokte de motor. Het was op het ogenblik, dat de grote grijper vol zand op de grond lag en de machinist de stang indrukte, waardoor de bak omhooggetrokken moest worden. Een vreemd geluid kwam er uit de motor, een stotend geluid, net of de machine niet in staat was, de zware vracht zand naar boven te krijgen.

Buiten, bij de katrol, knerpte iets. De machinist fronste zijn voorhoofd. Hij was Jan vergeten, vergeten ook, wat hij zeggen wou. Hij wist maar één ding: Er was iets niet in de haak. De ketting ging niet omhoog, de kraan schudde heftig heen en weer bij iedere stoot van de motor.

Nog voor hij echter de handle naar zich toe kon trekken, sprong buiten de ketting stuk.

Een gedeelte viel naar beneden.

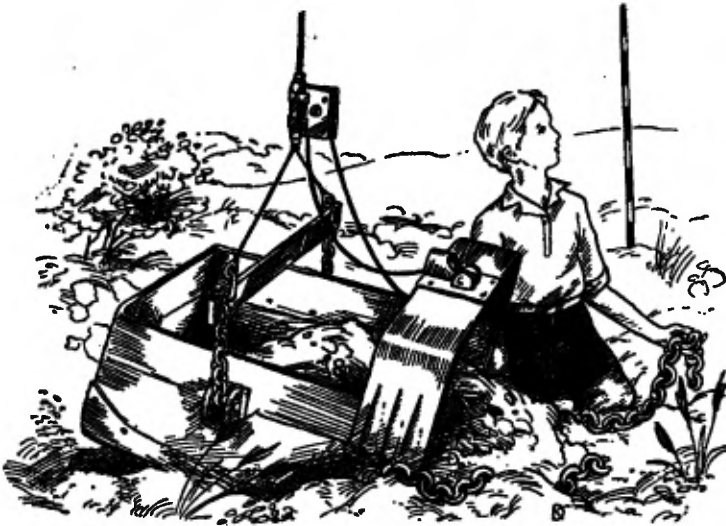
De motor sloeg over en het andere stuk van de ketting schoot ratelend over de katrol.

Met een enkele beweging van zijn hand had de machinist de motor uitgeschakeld.

„De ketting is gebroken,” zei hij alleen en gooide de deur van de kraan open.

Even later stonden ze bij de grijper. Een stuk van de ketting lag als een kronkelende slang in het zand.

„Is het erg?” vroeg Jan. „Kunt u nou niet meer werken, voor ie gemaakt is?”

„Erg? Erg?” zei de machinist. Hij haalde de schouders op, nam het gebroken eind van de ketting in zijn hand.

Een arbeider kwam achter een zandhoop vandaan.

„Is de boel kapot?” wilde hij weten.

„Een ketting gebroken,” was het antwoord. „Maar over een half uur draaien we weer. 'k Heb wel een reserve bij me.”

Uit de kraan haalde hij een nieuwe ketting, begon die aan de grijper vast te haken.

„Gaat u nou zelf de stukken aan elkaar maken?” vroeg Jan, terwijl hij op de beide einden van de gebroken ketting wees.

„Nee, dat moet de smid doen,” zei de ander.

Opeens bleef hij staan.

„Zou jij die twee stukken niet even mee kunnen nemen naar een smid?” vroeg hij. „Ik moet er apart voor lopen en jij gaat straks toch op huis aan.”

„Natuurlijk wel,” zei Jan.

„Als je dan vraagt, of je hem morgen weer op kunt halen. . . .?”

Jan knikte. Hij nam de stukken op.

„'t Is wel een hele vracht voor je,” aarzelde de machinist.

Maar Jan lachte: „Ik sleep die ketting wel achter me aan.”

Nog even keek hij, hoe de man de reserveketting aanbracht.

Toen floot hij Bello en trok op de stad aan. De beide stukken van de ketting hield hij onder de arm, één der einden sleepte door het zand.

Halverwege de stad ging hij even aan de kant van de weg zitten. 't Was toch wel een hele vracht, die hij moest torsen.

Later, bij de eerste huizen, begon het gerinkel van het ijzer over het trottoir. Het was zo'n lawaai, dat de mensen bleven staan, om naar hem te kijken. Dat was juist fijn en trots sleepte de jongen zijn zware last verder. Hij was nou echt de knecht van de machinist, zie je. Hij voelde niet meer de pijn van zijn vermoeide armen, merkte niet, dat het zweet als kleine druppeltjes op zijn voorhoofd stond.

Bello, die nu heel de lange weg los had gelopen, sprong om Jan heen, probeerde soms in de ketting te bijten, om dan opeens weer vooruit te hollen.

„Ik zal eerst Bello maar thuisbrengen,” dacht de jongen. Hij sloeg een zijstraatje in, liep door het gangetje naast zijn huis en gooide de stukken van de ketting neer in het zand.

„Hier, Bello!”

Gedwee kwam de hond naar hem toe. De jongen legde hem vast aan zijn hok, waar het dier hijgend bleef liggen, de tong ver uit de bek.

Broertje, die in de tuin speelde, kwam nieuwsgierig naderbij, om te zien, wat Jan meegebracht had.

„Is dat?” wilde hij weten.

„Niks,” zei de ander. „En je blijft er met je vingers af, hoor! Die moet Jan naar de smid brengen.”

„Oh,” zei de kleine jongen.

Jan keek eens naar zijn handen. Die waren rood van het al maar sjouwen met de kettingen. Hij voelde zich opeens erg moe en dacht: „Ik ga even uitrusten.”

In de keuken vond hij moeder. Hij viel neer op een stoel.

„k Ben doodop,” zei hij. „k Heb de hele weg een lange ketting moeten slepen.” Met de mouw van zijn kiel veegde hij het zweet van het voorhoofd.

„Een ketting???”

„Ja, die was gebroken. Die was van de machinist, daar bij de nieuwe weg, weet u wel? Hij vroeg, of ik hem even naar de smid wilde brengen.”

„Zo,” zei moeder. Ze schonk een beker melk voor haar jongen in en zei: „Rust eerst maar even uit. Foei, zo’n zware ketting! Je zult wel moe wezen.”

Jan antwoordde niet. Hij dronk zijn beker melk achter elkaar uit, want hij had erge dorst en toen vertelde hij moeder van de kraan en van de motor, die bijna afsloeg.

„Nog een geluk, dat de grijper niet net door de lucht zweefde! Was ie zo — bats — naar beneden gekomen!”

„Pas maar op, daar bij al die machines,” waarschuwde moeder.

„Vandaag of morgen gebeuren er nog ongelukken.”

Jan lachte maar eens.

„Moeders waren altijd zo bang,” dacht hij.

Toen hij uitgerust was, stond hij op. „Nou ga ik eerst maar naar de smid,” zei hij.

Bij de keukendeur bleef hij staan, keek naar broertje, die Bello over de kop streek.

„Bello soet,” zei hij.

Jan lachte. Hij bukte zich, om de beide stukken van de ketting op te rapen.

Toen — met een schok — stond hij rechtop. De schrik schoot hem in de benen en hij kreeg een kleur als vuur. Want meteen had hij het gezien: *Het kleinste stuk van de ketting was weg!*

Zenuwachtig knipte hij met de ogen. Weer bukte hij zich, want hij moest zich toch vergist hebben. Zijn handen graaiden tussen de schakels. Het grote, zware stuk pakte hij op, liet het langzaam tussen zijn vingers door glijden. Maar het kleine stuk lag er niet tussen.

Weg was het.

Met grote ogen, vol verbazing, keek de jongen toen om zich heen. „Hoe *kan* dat nou,” dacht hij. „’k Heb het onderweg toch ook niet verloren? ’k Heb hier toch *twee* stukken neergegoooid?”

Voor alle zekerheid ging hij toch nog even in het gangetje kijken.

Niets te zien.

Toen de straat op.

Ook niets!

En plotseling laaide de angst in hem op. 't Was gestolen. Vast! Het *moest* gestolen zijn. Maar wie had er nou wat aan zo'n klein stukje ketting?

En toch toch?

Weer bukte hij zich. En nog eens zocht hij en nog eens.

Zijn ogen gingen spiedend rond, langs het schuurtje, het hondenhok, en hij keek onder de bessestruiken. Maar het stuk ketting was nergens te vinden.

„Ha, broertje weet er misschien wat van,” dacht hij plotseling.

„Heb jij de ketting weggepakt?” vroeg hij streng.

Het kereltje stond vóór hem, de grote, donkere ogen op Jan gericht.

Hij antwoordde niet.

„Heb jij de ketting soms gehad?” Jan wilde hem niet bang maken, vroeg het nu heel vriendelijk.

Het jongetje knikte nadrukkelijk met het hoofd.

„Waar heb je hem dan gelaten?”

Broertje wees met zijn vinger in de richting van het huis.

„Weg!” zei hij.

„Geef mij maar een hand en wijs me eens, waar je hem neergelegd hebt?”

„Weg!” zei hij weer. Nu wees hij naar de bessestruiken.

Jan gaf hem een hand, liet zich door het jongetje leiden.

Die bracht hem bij de deur van de keuken en bleef staan, de vinger in de mond.

„Ik zie niks,” zei de ander ongeduldig. „Nou moet broertje gauw zeggen, waar de ketting is, anders wordt Jan heel erg kwaad.”

Weer sloeg de jongen zijn ogen op.

„Weg,” was het enige, wat hij zei.

Jan gromde.

Toen kwam de onrust weer boven. Hij duwde broertje van zich af, ging opnieuw de keuken binnen. Moeder stond nog bij het aanrecht. Ze keek op, toen ze hem hoorde binnenkomen.

„Nou al terug?” vroeg ze. Meteen zag ze aan zijn gezicht, dat er iets aan haperde. „Wat is er?”

De tranen sprongen Jan in de ogen. Hij viel neer op een stoel en begon te vertellen, hikkend van zenuwachtigheid.

„Hij is vast gestolen,” besloot hij.

„Dat kan niet,” wist moeder heel zeker. „Wie zal er nu achter ons huis een stukje ketting weghalen?! Het bestaat niet.”

Maar koppig hield de jongen vol: „Het moet! Ik heb broertje ook al gevraagd.”

Moeder liep naar buiten. Ze pakte broertjes hand en zei: „Waar heb jij het mooie dingetje gelaten?”

„Weg.”

„Wijs het moeder dan maar.” Hij wees naar de lucht en zei:

„Weg.” Het was het enige, wat er uit hem te krijgen was en teleurgesteld keerde moeder in huis terug.

„Je moet de hele tuin maar dóórzoeken,” zei ze. „En ook in de schuur kijken. Je kunt niet weten, misschien heeft broertje die ketting toch ergens weggestopt.”

Jan zocht in alle hoekjes en gaatjes. Hij haalde de hele schuur overhoop, ging op zijn knieën liggen, om onder de bessestruiken te gluren. Het was alles tevergeefs. De ketting *was* weg en *bleef* weg. Moedeloos sleepte Jan het grote stuk naar de schuur, waar hij het neergooide in een hoek.

Om zes uur kwam vader thuis. In het keukentje vertelde moeder hem dadelijk, wat er die middag was gebeurd.

„Wat vervelend is dat,” zei vader. „Ik geloof toch niet, dat dat stuk gestolen is. Dat kán toch niet!”

Hij ging naar de kamer en riep Jan.

„Kom, dan gaan we *samen* nog eens zoeken.”

Even dacht de jongen: „Als vader zelf mee gaat zoeken, vinden we de ketting *vast* terug.”

Ze keken onder elke bessestruik en haalden voor de tweede keer alles in de schuur overhoop.

Niets.

„Ziet u wel,” zei Jan verdrietig. „Ziet u wel, dat hij gestolen is?! Die valserik! Om zo maar een stuk ketting weg te halen. Als ik wist, wie dat gedaan had. . . .”

Vader wist ook niet, wat hij er van denken moest. In de tuin lag hij niet, dat was nu wel zeker. En in de schuur ook niet. Ja, en waar moest hij nou verder zoeken?

Teleurgesteld liep hij naar huis terug. Nog eens werd broertje gevraagd, of die er iets van wist. Maar die zei alleen: „Weg, helemaal weg.”

„’t Is het beste, dat je morgen maar naar de machinist gaat en alles vertelt. *Jij* kunt er ook niks aan doen. Maar ’t is een vervelende geschiedenis,” meende vader.

De jongen gaf geen antwoord. Hij zat in een hoek van de kamer, zijn voeten op de sport van een stoel, de knieën hoog opgetrokken. Hij had een boek in zijn handen, maar las niet. Want al maar moest hij denken aan de ketting, die weg was. En dat hij nou morgen naar de machinist moest, om het te vertellen. De letters van zijn boek waren net allemaal schakels van een heel lange ketting en de wagen, die op het plaatje stond getekend, leek wel de woonwagen, daar bij de nieuwe weg.

Het werd een verdrietige avond voor Jan. En vroeger dan anders ging hij naar bed, met altijd die ene gedachte, die rondspookte door zijn hoofd: Morgen moet ik het gaan zeggen. Dat liet hem niet los. Ook niet, toen hij in zijn ledikant lag. Door het raam kon hij vaag de donkere omtrekken van de toren zien, die afstak tegen de lucht. Een zware vrachtauto daverde over de straat voorbij. Het geluid stierf langzaam weg. Het deed hem denken aan het gestamp van de kraanmotor en weer zag hij de machinist voor zich en hij hoorde hem zeggen: „Vraag maar aan de smid, of je hem morgen terug kunt krijgen.”

En morgen zou hij komen met lege handen. „Is ie nog niet klaar?” zou de machinist vragen. En dan moest hij het vertellen. Hij zag zichzelf daar staan tegenover zijn vriend, de ogen neergeslagen, met een kleur van schaamte en de handen tot vuisten geknepen in de zakken van zijn broek.

Zo'n ketting was natuurlijk erg duur. De smid zou er een heel nieuw stuk aan moeten maken. En de machinist zou kwaad zijn. Vast. Misschien zou hij hem wel weggagen en zeggen: „Kun je nog niet eens een boodschap voor me doen?”

Het angstzweet brak de jongen uit, toen hij aan al deze dingen dacht.

Hij gooide zich om op zijn bed. Brr, wat was het warm. De dekens schopte hij van zich af, het kussen draaide hij om. Nu wilde hij slapen en niet meer aan de gebroken ketting denken. Het duurde nog lang, voor het morgen was, en hij hoefde ook niet beslist *morgenochtend* te gaan, 's middags kon het toch zeker ook nog wel, of overmorgen misschien. Hij probeerde

aan andere dingen te denken, aan Wim, die in Amsterdam zat. En aan de jongens van zijn klas en aan het nieuwe rekenboek, dat ze zouden krijgen, als de school weer begon. Maar altijd schoof de kraan door zijn denken, de kraan met de opgeheven arm. De machinist stond er naast en hij vroeg: „Wat is er met die ketting gebeurd?” Of hij hoorde het stoten van de motor: Tjoeke-tjoeke-tjoeke. Het dreunde in zijn hoofd.

Het werd later. Vader en moeder waren al naar bed. Het donker van het kamertje benauwde de jongen.

Buiten op straat waren alle geluiden dood.

Toen schoot een lelijke gedachte door hem heen. Zo maar, of die ergens uit het duister op hem toesprong. Als hij eens *niets* zei, helemaal *niets*? De machinist *had* toch nog een ketting. Misschien zou hij deze niet eens erg missen. En over veertien dagen was de weg klaar. Dan vertrok hij en kwam hier nooit terug. Hij kon het stuk van de ketting, dat er nog was, wel ergens verstoppen, in een donker hoekje, waar niemand het vinden kon. Achter de aardappelkist, die kwam toch nooit van zijn plaats. Over een paar weken, als de school weer begon, zou alle narigheid voorbij zijn.

Op dat ogenblik schrok Jan van zijn lelijke gedachten. Hij werd warm en gooide zich met een bons op zijn andere zij. „Nee,” dacht hij, „dat doe ik toch niet.”

Dat is zo gemeen.

Het duurde nog lang, voor hij eindelijk insliep.

De volgende morgen, toen het zonlicht Jans kamertje binnendante, leek alles opeens minder verdrietig dan de vorige avond. Toen de jongen wakker werd, was zijn eerste gedachte: „Nou ga ik nog eens zoeken. Misschien vind ik de ketting wel.” Hij was er haast zeker van, want het stuk *kon* niet weg zijn. Dat was onmogelijk. Hij dacht er aan, wat een blijdschap dat zou zijn, als hij het zo zou vinden, op een plekje, dat ze gisteren met zoeken overgeslagen hadden. Als hij dan *dadelijk* naar de smid ging, kon hij hem vanmiddag misschien al weer ophalen.

Nog vóór het boterham eten liep hij vlug de tuin in. Weer gingen zijn ogen van links naar rechts, weer zocht hij in alle mogelijke hoekjes.

Niets.

Niets.

Het bleef een raadsel, waarvan hij de oplossing niet kon vinden. Moedeloos ging hij toen in het schuurtje op een oude emmer zitten. Hij keek naar het stuk ketting, dat hij gisteren in een hoek had gegooid. Hij pakte het op, liet het voor de zoveelste keer door zijn handen glijden.

Rinkelend kwamen de schakels neer op de stenen vloer. Hè, dacht Jan, nou moest het kleine stuk er zo eens bij liggen. Dan was ineens alle narigheid weg uit zijn leven.

Maar het was er niet en verdrietig schoof hij met zijn klomp de ketting weer in de hoek.

Moeder riep hem om te eten. Vader was al naar het werk en zwijgend at Jan zijn boterham.

„Nou ga je straks eerst maar naar die man, hoor,” zei moeder. „’t Is wel vervelend voor je, want je kunt er ten slotte ook niets aan doen.”

De tranen sprongen de jongen in de ogen. Hij zou zijn boterhambordje wel van zich af willen schuiven, en met de voeten op de grond stampen en schreeuwen: „Ik ga niet, moeder. Nee, ik ga niet! Ik durf niet. Ik doe het toch niet!”

Maar hij zei niets, zat daar maar met een rode kleur en kauwde traag op zijn brood.

Moeder zag dat wel en zei: „Ja, ik vind het óók naar voor je. Maar het moet toch gebeuren, Jan. Daar helpt niks aan.”

„Hij is vast erg kwaad,” stootte de jongen uit. „Ik mag nooit meer op de kraan komen. En ’t is *mijn* schuld toch niet?!”

„Daaròm!” suste moeder. „Omdat jij d’r niks aan doen kunt, zal die man heus niet boos zijn. En hoe eerder je gaat, hoe beter het is. Hoe langer je het uitstelt, hoe moeilijker het wordt.”

Jan antwoordde niet.

Na het eten stond hij op, slenterde de tuin in. Bello kwam uit

zijn hok en keek hem aan, of hij zeggen wou: „Je moet me nog brood geven en water. Zoëven ben je me ook al vergeten.”

Maar Jan liep hem voorbij, zonder hem zelfs over de kop te aaien, zoals hij anders altijd deed.

Als vanzelf liep hij naar het schuurtje. Zijn ogen bleven gevestigd op de aardappelkist en weer kwam het plan van gisteren bij hem boven. Als hij nou . . . ! Niemand zou de ketting vinden achter de kist. Later zou hij hem altijd nog kunnen begraven, ergens in de tuin. En veertien dagen waren gauw om. Hij dacht er wel aan, dat hij al die tijd niet meer op de kraan kon komen. Dat was jammer. Natuurlijk, dat was erg jammer! Maar met een stuk van een ketting bij de machinist komen, dat was nog veel erger.

Onrustig liep de jongen heen en weer. Zijn hart bonsde fel, gedachten warrelden door zijn hoofd. Zijn ogen bleven gericht op de ketting en op de aardappelkist.

„Zal ik het doen?” dacht hij. Hij *wist*, dat het gemeen was en laf en dat hij de machinist ging bedriegen en vader en moeder ook. Maar de angst voor de boosheid van de machinist was groter. Hij keek door de open deur, of hij moeder ook zag. „Ze zal wel op de slaapkamer zijn,” dacht hij. Op dat ogenblik vergat hij, dat God hem *altijd* zag en overal.

Hij strekte de handen uit naar de ketting. Zijn spieren spanden zich. Hijgend torste hij de zware vracht omhoog in zijn armen. Hij liep er mee naar de aardappelkist, die schuin tegen de muur stond. Daarachter gaapte een donkere ruimte.

En ineens — pats — liet Jan de ketting los. De schakels vielen rinkelend neer in de hoek.

Zenuwachtig bleef de jongen staan. Hij beet op zijn nagels, terwijl hij keek naar de plaats, waar nu de ketting lag. Je kon er niks van zien. En niemand zou hem vinden. Als moeder hem nou maar niet zag staan hier. Zijn ogen dwaalden langs de muur van het huis. Toen sloop hij weg, alsof hij een dief was, en rende de straat op. En wild bonsde zijn hart, maar dat was niet van het harde lopen.

Tegen twaalfen kwam Jan weer thuis. Moeder stond in de keuken bij het petroleumstel. Ze roerde in de pan, keek even om, toen Jan binnenkwam.

Achter haar langs wilde de jongen de kamer binnengaan.

„Nou, is 't voor elkaar?” vroeg ze.

Een korte aarzeling, alsof Jan zocht naar een antwoord.

Toen zei hij, zo onverschillig mogelijk: „O ja.”

„Was de machinist er boos om?”

„O nee, niet zo erg.”

Moeder zag niet de kleur, die hij kreeg bij deze leugens. Haastig sloop Jan de keuken uit. Even later kwam vader thuis. Jan hoorde moeder zeggen: „Nou, met die ketting is het in orde. Jan is vanmorgen naar de machinist geweest. Die man was er niet zo erg kwaad om, geloof ik.”

„Gelukkig maar,” antwoordde vader.

Er werd daarna niet meer over gesproken.

HOOFDSTUK IV

't **W**as een paar dagen later, op een Zaterdagmiddag. Moeder, Jan en broertje zaten aan tafel.

„We zijn niet vroeg, vandaag,” had moeder al gezegd, want vader was nog steeds niet thuis van zijn werk.

„En 'k heb zo'n vreselijke honger,” zuchtte Jan.

Kleine broertje zat op zijn stoel en trappelde ongeduldig tegen de tafelpoot. „Ete!” riep hij telkens. Maar omdat er nog niets op zijn bordje was, moest hij wel wachten.

Eindelijk dan was vader gekomen en haastig schoven ze de stoelen dichterbij. Broertje pakte een hete aardappel in zijn handje, proppte die in zijn mond.

„Gulzigaard,” zei moeder boos, „schaam je je niet? Om zo maar een hete aardappel in je mond te stoppen!”

„Ikke ete!” brabbelde het jongetje met een volle mond. Ze moesten toch alle drie om hem lachen.

Toen werd er gebeld. Het rinkelend geluid klonk hard door de hoge, holle gang. Jan schokte op van zijn stoel en fel begon zijn hart te bonzen.

„Schrik je daarvan?” lachte moeder. Ze zag zijn rode kleur en begreep hem niet. Ze wist ook niet, wat Jan op dit ogenblik dacht: „Als dat. . . als dat de machinist eens is, die komt vragen om de ketting! Dat zou verschrikkelijk zijn.”

Daarop bedacht hij, dat de man zijn achternaam niet wist. Nooit zou hij te weten komen, hoe hij precies heette. Dat stelde hem weer gerust.

„Ga jij maar even kijken,” zei vader.

Toch aarzelend liep Jan de gang door. Bij de voordeur bleef hij staan, gluurde door het kleine raampje. Want nog altijd dacht hij: „Als het de machinist eens is. Je kunt toch maar niet weten.” Gelukkig, er stond een jongen op de stoep en haastig trok Jan de deur open. Het was een jongen uit zijn klas.

„Wat is er?”

„Ga je mee spelen vanmiddag? De andere jongens wachten op de markt.”

Jans ogen lichtten op.

„Ja, dat is goed,” zei hij gretig. „Maar we moeten nog eten. Als jullie even wachten. . . .”

„Als je dan maar voortmaakt. Over een kwartier gaan we. . . .” De deur sloeg dicht en Jan haastte zich terug naar de kamer.

„Als je dan vanavond, voor je naar bed gaat, het grint maar aanharkt,” zei vader nog. Dat was Jans gewone karwei en de jongen knikte. Toen begon hij schrokkerig te eten, om maar gauw klaar te komen. Nadat ze gelezen en gedankt hadden, holde hij weg en kwam hijgend op de markt aan. De jongens waren net van plan weg te gaan.

„Kom je nog?” zei er één.

„Je denkt zeker, dat we de hele middag op *jou* wachten,” zei een ander.

Jan lachte maar eens. „Waar gaan we naar toe?” wilde hij weten. „Het bos in,” was het antwoord en toen trokken ze weg, door

de nauwe straatjes, tot waar de eerste bomen langs de weg stonden. Daar sloegen ze linksaf en waren spoedig midden in het bos. Onder het lopen luisterde Jan naar het gefluit van de vogels, hoog in de bomen.

Op het heideveld, waar paarse bloemen een kleed over de grond hadden gelegd, speelden ze haasjevoer, tot ze moe en bezweet in een diepe zandkuil gingen liggen. Een oude den had zijn kromme stam naar voren gebogen en in de schaduwplek gingen ze toen liggen. Boven hen was het diepe blauw van de hemel. Enkele kleine, witte wolkjes dreven als scheepjes over hen heen. „Wat is het hier stil,” dacht Jan.

Niet lang bleven ze liggen. Ze gingen nog dieper het bos in, trokken in een grote boog om het stadje heen. Op één plaats vonden ze veel sparretakken, die eens de wind van de bomen had gerukt. Daar maakten ze een hut van, met een echt dak er boven. Maar toen die af was, en ze er één voor één ingekropen waren om te zien, hoe donker het er binnen in was, trokken ze toch weer verder.

Tot ze het beekje bereikten.

Het heldere water golfde langs hen heen; ze volgden de stroom en sloegen met hun stokken rimpels in het water. Jan gooide er een tak in. Even kronkelde het hout, alsof het niet wist, welke kant het op moest. Toen kregen de golfjes het te pakken en draaiend en kerend schoot het voort in steeds sneller vaart.

„Waar zou die tak nou terecht komen?” dacht de jongen. „Misschien bleef hij ergens steken tegen de walkant, misschien ook ging hij steeds verder. Dan zou hij eindelijk in een kanaal belanden of in een rivier en dan in de zee. 't Kon best zijn, dat over heel lange tijd een jongen in Engeland hem vond op het strand. Hij had er een briefje aan moeten doen. „De groeten uit Holland” moest er op staan. Toen zag hij, dat zijn stok aan de kant onbeweeglijk vast bleef zitten. „Die komt zo nooit in Engeland,” dacht Jan.

Opeens schrok hij op. De jongens vóór hem riepen iets. Ze zwaaiden met hun armen, begonnen door elkaar te schreeuwen.

„Wat is er?” vroeg Jan nieuwsgierig.

Eén der jongens wees tussen de bomen door.

„Zie je dan niks, uilskuiken? Daar! Die woonwagens, die rooie en die groene! En daar, links, is de kraan. Daar zijn ze toch met de nieuwe weg bezig! Kom joh, we gaan lekker in het zand spelen.”

Jan stond onbeweeglijk.

„De kraan,” flitste het door zijn hoofd, „en de woonwagen. De machinist. Zijn vrouw. De gebroken ketting.” Hij zag de aardappelkist in de schuur, daarachter het stuk van de ketting. En niemand wist dat, dan Jan alleen. De angst schoot plots door zijn lichaam. Zijn benen trilden. Nu waren ze vlak bij de wagen van de machinist. Als die hem zag! Als die hem zag!!

Hij stond daar te kijken, de mond half open, net of hij niet begreep, wat de jongens gezegd hadden.

„Wat doe jij gek,” zei er één. En een ander: „Vooruit, kunnen we lekker schik hebben, joh!”

Een derde gaf hem een por in de zij. „D'r is een kraan bij, een echte, met een motor d'r in. Dat is net wat voor jou.”

„Nee. . . . nee. . . .,” zei Jan, „hoor nou es. . . . Laten we nou in het bos blijven. . . . wat. . . . wat heb je nou aan die kraan. . . . en. . . . en. . . . hij werkt toch niet. . . . want 't is Zaterdag. . . .”

„We kunnen toch wel gaan kijken,” zei Frits. „En in 't zand spelen en zo. . . . d'r zijn nou toch geen mensen op het werk.”

Jan wees naar de woonwagens. „Daar wonen mensen. Nee. . . . eh. . . . laten we nou wat anders doen.”

Hij had grote lust, terug te keren, het bos in te hollen. Als de machinist eens te voorschijn kwam!

Maar de voorste jongens liepen al door. Gijs riep: „Doe niet zo flauw. Bang jochie!”

Snel werkten Jans gedachten. Hij zocht wanhopig naar een middel, om hen terug te houden van hun plan. Hij stond op het punt, om te zeggen: „Ik ga niet mee.” Dan moesten ze hem maar een flauwe, bange jongen vinden.

Toen, ineens, stootte hij uit:

„Ik. . . ik weet wat. . . dat is veel mooier. . . We gaan over de beek springen. Kom es, jongens, wie durft er hier over?!” Er viel plots een stilte. De jongens keken Jan aan, of er een vreemde snoeshaan uit de lucht was gevallen. Wat deed hij toch wonderlijk vanmiddag. Hoe kreeg hij het in zijn hoofd, om over de beek te willen springen. Die was toch *veel* te breed. Daar kwam hij nooit over, al nam hij een aanloop van een kilometer. Frits haalde de schouders op. „Daar kan toch geen mens over,” zei hij.

„Ik wel,” antwoordde Jan. Zijn stem trilde, zijn hart bonsde. Hij mat met zijn ogen de afstand tot de andere oever. Nee, hij haalde het nooit. Nooit! En toch. . . Hij bemerkte, dat de jongens de kraan en de woonwagens even vergaten.

Aarzelend liep hij een eind langs de beek terug. De anderen volgden.

„Zal ik het doen?” dacht Jan. „Zal ik het doen? Maar als ik er eens in spring?”

Plotseling schoot hem iets te binnen. Als hij aan de overkant was, zou hij net doen, of hij niet terug durfde. Moest hij een heel eind omlopen, tot waar de beek veel smaller was. En dan hoefde hij niet mee naar de kraan. Ze zouden nooit kunnen zeggen, dat hij een lafaard was.

Aan de andere kant van de beek was de oever lager dan hier. Jan bleef staan, trapte met zijn voet de wal plat.

„Nou, wie durft?”

Hij keek de kring rond. Niemand antwoordde.

„Jij ook niet, opschepper,” zei Frits.

„Zeur toch niet,” zei een ander. „Allo jongens, we gaan naar de nieuwe weg.” Hij liep weg en meer jongens volgden hem. Eén van hen pakte Jan bij de schouders en zei: „Vooruit joh, we gaan de kraan bekijken.”

Jan schudde de hand van zich af. Toen zei hij aarzelend: „Ik durf wel. Kijk dan.”

Weer stonden de jongens stil. Niet één geloofde, dat Jan wer-

kelijk zou proberen, de overkant te bereiken. Maar de jongen liep een eindje terug, tussen de bomen door. Hij balde zijn vuisten, boog zijn bovenlichaam, klaar voor de aanloop. Het werd nu doodstil onder de jongens. Ze begrepen dit niet. Anders was Jan ook niet zo'n held.

Daar stormde Jan vooruit, de tanden op elkaar geklemd, de ogen star op de beek gevestigd. De overkant leek hem opeens onbereikbaar ver. Wild bonsde hem het hart in de keel en zijn slapen klopten. Het zweet stond in de palm van zijn hand. De angst greep hem aan en plots hield hij zijn vaart in. Vlak voor de beek stond hij stil.

„Zie je wel,” begonnen de jongens.

„Opschepper!” zei Frits weer.

Maar Jan liep terug, nam opnieuw zijn aanloop. Het was, of de vogels in de bomen ophielden met fluiten en angstig vanaf hun hoge takken naar beneden keken, of de wind even was gaan liggen. In de doodse stilte òm hem rende de jongen vooruit.

Toen sprong hij. . . .

Hij zweefde door de lucht en wist op hetzelfde ogenblik, dat hij de kant niet zou bereiken. Het zweet stond op zijn voorhoofd. Het water onder hem kwam snel naar hem toe en dicht bij de kant viel hij neer. De druppels spatten hem om de oren.

Koud drong het water door zijn kleren. Tot het middel was hij doornat. Hij rilde en kroop snel tegen de kant op.

„Heu-heu-heu!!” loeide het plotseling achter hem, „heu-heu-heu!”

De jongens schaterden van de pret. Frits stond gebukt, de handen op de knieën en gierde het uit.

En weer klonk dat akelige „heu-heu-heu” om hem op, terwijl hij daar aan de overkant stond en het water uit zijn broekspijpen droop.

Kwaad schreeuwde Jan: „Doe 't dan eens na!” De tranen sprongen hem in de ogen.

„Heu-heu-heu,” was het enige antwoord. Het maakte hem woedend.

„Bange jochies! Helden van niks. Kom nou es op.”
„Heu-heu-heu!” Anders hoorde hij niet. Hij greep een tak,
gooide die in hun richting. De jongens stoven weg. En toen ze
al ver weg waren, hoorde hij nog hun honend „heu-heu-heu”
door de bossen klinken.

Ergens boven in een spar zat een eekhoortje en gluurde naar de
jongen, die daar stond in zijn natte kleren, net of hij geen tien
kon tellen. Het diertje overwoog, of hij nog even zou blijven
kijken of er van door zou gaan. Hij had het niet zo erg begrepen
op de mensen. Toen Jan zich omdraaide, schoot hij snel weg

tussen het groen, zonder dat de jongen hem bemerkte. In de verte zag Jan zijn kameraden verdwijnen. Een enkele draaide zich om, riep iets en wenkte met zijn arm, dat hij ook komen moest. Nou, lekker, om de hele middag met zulke natte kleren te lopen. En als hij vanavond thuiskwam, dan zat er wat op. Hij zou natuurlijk dadelijk naar bed moeten.

Weer keek hij om zich heen.

„Wat was het hier stil,” dacht hij. Misschien kwamen hier, zo ver van het stadje, nooit mensen. Als hij nou die natte kleren . . . ?! D'r waren hier zonnige plekje's genoeg. In een half uur konden ze droog zijn, dan zou hij langs de beek teruglopen en op de jongens wachten. Moeder zou niks merken en vader ook niet. . . .

Bij alle narigheid van deze middag kwam toch de vreugde, dat het misschien nog goed af zou lopen.

Snel liep hij verder het bos in, dwars door de braamstruiken heen, waaraan de rode vruchten al donker begonnen te worden.

Op een open plek bleef hij staan. Het was hier lekker zonnig en zo ver je zien kon was er geen mens te ontdekken.

Ook de woonwagens en de kraan kon hij van hier af niet zien.

„Een prachtig plekje,” dacht hij weer en haastig trok hij zijn natte kleren uit. Hij wrong de kledingstukken tussen zijn handen, legde ze toen te drogen.

„Nou kan 't wel,” dacht hij een tijd later. De kousen waren nog wat klam en zijn broek zat onder de kreukels, maar dat was niet erg. Het gaf hem een onbehaaglijk gevoel, die half droge kleren aan zijn lichaam te voelen, maar langer wachten wilde hij toch niet.

Bah, wat ging die kous moeilijk aan. Net, of er aan het andere eind ook iemand stond te trekken. Hij rukte en rukte nog eens.

Toen — plotseling — liet hij de kous los.

Wat — wat was dat?

Voetstappen?

Hij draaide snel het hoofd om, keek schichtig naar alle kanten.

Uit *die* richting kwam het geluid. En toen zag hij. Toen zag hij achter zich een man wandelen door het bos.

Hij schrok hevig. Het was . . . *de machinist*.

Alsof een beest hem gebeten had, zo sprong hij op. Nog éénmaal keek hij snel om, zag, dat de man naar hem keek. Toen griste hij zijn kousen naar zich toe en de schoenen en sprong weg over de heidestruiken, zodat zijn voeten pijn deden. Een scherpe doorn schramde zijn been.

Voort moest hij. Voort! Want daar was *de machinist* en die had hem herkend. Hijgend ging zijn adem, zijn hart bonsde. Hij verloor een schoen, bukte zich haastig, om die op te rapen.

„Hé, Jan!” hoorde hij achter zich roepen, maar hij gaf geen antwoord. Hij durfde ook niet omkijken. Zou *de machinist* hem achterop komen? In gedachten hoorde hij hem roepen: „Waar heb jij de ketting? Geef hier die ketting.” Hij zou hem meenemen naar de woonwagen en daar zou hij alles moeten vertellen. Die gedachte joeg hem nog harder voort. Weg, weg, zo ver mogelijk hier vandaan!

De jongens was hij vergeten en hij liep lang voort en keek niet achterom. Eerst toen alles stil bleef achter hem, ging hij langzamer lopen. Langs het beekje keerde hij terug naar de stad. En het verdriet ging met hem mee, want nu was *de machinist* natuurlijk heel erg boos.

„Ga je nog uit?” vroeg de vrouw van *de machinist*. Ze stond in de deuropening van de woonwagen en keek naar haar man, die net op zijn fiets wou springen.

„Ja, ik moet nog naar de stad. Eens even achter die ketting aan, die laatst gebroken is.”

Met de fiets aan de hand liep hij naar de wagen terug en zei: „Ik snap er niks van. Die ketting had al lang terug moeten zijn. 't Is zo vervelend; als er iets gebeurt, zit je dadelijk zonder een reserve-ketting.”

Hij keek langs de rand van het bos. Hij dacht aan Jan, die de laatste dagen niet bij de kraan was geweest. Zo vreemd. En aan

eergisteren, toen hij een wandeling had gemaakt door het bos en hij hem ineens gezien had. Hij liep op blote voeten en was er plotseling van door gegaan. Waarom? Waarom had hij niet geantwoord, toen hij hem riep? Zou d'r wat met de ketting zijn? Die gedachte had hem niet met rust gelaten. Hij moest er maar eens op uit, om bij de één of andere smid te informeren. Binnenkort was het werk klaar en hij kon toch niet weggaan zonder die ketting! Als hij nou maar wist, hoe Jan van zijn *achternaam* heette, was de zaak gauw genoeg voor elkaar. Maar dat wist hij juist niet.

Toen hij langs de nieuwe weg het stadje naderde, dacht hij er nòg over. Hij schudde zijn hoofd en zei, zacht voor zich heen: „Ik snap er niks van”.

Terwijl hij door de Langestraat fietste, keek hij naar de spelende jongens op het trottoir. Mogelijk zou hij Jan ontdekken. Ineens remde hij.

Daar was een smederij en snel sprong hij van de fiets.

„Goedenmiddag,” zei hij, terwijl hij de smidse binnenstapte. De smid keek op van zijn werk, groette terug en veegde met zijn hand langs het warme voorhoofd.

„Mooi weertje vandaag.”

„En of,” vond de machinist. Hij keek eens rond in de donkere werkplaats en hoopte tussen het vele ijzer zijn ketting te zullen ontdekken.

Toen zei hij: „Ik wou es vragen, baas, is hier de vorige week ook een ketting gebracht?”

„Een ketting?”

Verwonderd keek de ander hem aan.

„Ja. Ik ben machinist op een kraan en ik werk aan de nieuwe weg. Nu is de ketting gebroken en een jongen heeft hem meegenomen om te laten maken. En ik heb hem nog steeds niet terug.”

„Een ketting?” zei de smid weer. „Ik heb geen ketting gezien. Wie was die jongen?”

„Dat weet ik niet. Jan heette hij.”

De smid haalde de schouders op.

„D'r komen hier wel eens van die blagen in de werkplaats. Maar eentje met een ketting is er beslist niet geweest. Dat weet ik zeker.”

Teleurgesteld stapte de machinist weer op. Bij de deur vroeg hij: „Zijn hier nog meer smeden in het stadje?”

De ander noemde ze op: „Hier vlak bij, om de hoek en dan nog één aan het *eind* van de Langestraat.”

De machinist zette zijn tocht voort. Maar tevergeefs.

„Hoe zag die jongen er uit?” wilden de beide smeden weten.

„Ja, gewoon, net als alle andere jongens. Een blauwe kiel heeft hij aan en hij loopt op schoenen.”

„Daar hebben we niks aan,” zei de ene smid, „massa's jongens dragen een kiel en lopen op schoenen. En d'r zijn wel honderd jongens, die Jan heten. 't Spijt me, baas, maar ik kan je niet helpen. In ieder geval, ik heb *geen* ketting gekregen.”

„Nou, dat is me wat,” gromde de machinist. Zo'n beste ketting zo maar naar de maan. Maar het meest speet het hem van Jan. Nee, dat had hij van de jongen nooit gedacht, dat hij zo maar een ketting zou stelen. Dat viel hem erg, heel erg tegen van hem.

Toen hij, thuisgekomen, alles aan zijn vrouw verteld had, zei ze: „Ik zou 't maar aangeven bij de politie. 't Is toch wel erg en ik had het nooit van hem gedacht. Jan leek zo'n eerlijke, flinke jongen.”

„Ja,” zei de machinist.

Verdrietig liep hij om de woonwagen heen en het hamerde onophoudelijk in zijn hoofd: „Het kàn niet. Beslist, het kàn niet. Jan is geen jongen, om een ketting stiekem te houden. En bovendien, wat hééft hij aan zo'n zwaar ding? Er mee spelen kan hij toch niet. Nee, d'r zit iets anders achter. Maar wat? Wat??”

Hij sprak die avond weinig en toen hij naar bed ging, lag hij nog lang wakker.

HOOFDSTUK V

Snel gingen de vacantedagen voorbij. Jan meende, dat de tijd zeker twee keer zo vlug ging als anders. Nog een week, dan begon de school, was het weer uit met de pret.

En de nieuwe weg groeide. De machinist werkte nu aan het allerlaatste stuk, dicht bij de stad.

„Binnen een week zijn we hier klaar,” dacht hij. Het was nu zeker, dat hij op Amsterdam aan zou trekken.

Terwijl hij regelmatig de handles bediende, de grote grijper deed stijgen en dalen en in zijn huisje ronddraaide als in een mallemol, heen en terug, dacht hij aan de weken, die voorbij waren gegaan.

Wat was het hier prachtig bij de bossen. Hoe vaak had hij 's avonds niet een wandeling gemaakt, alleen of met zijn vrouw. Eigenlijk zou hij hier wel altijd willen wonen. Maar dat kon natuurlijk niet. Het werk riep hem straks weer ergens anders.

Achter hem stampte de motor: Tjoeke-tjoeke-tjoeke-tjoeke. En de ketting ratelde langs de katrol, op en neer.

„Ja, die ketting,” dacht de man, terwijl hij naar buiten keek. Die *andere* ketting! Hij moest toch, voordat hij hier vandaan ging, eens naar de meester gaan. Die zou hem misschien kunnen vertellen, wie Jan precies was. Meesters zijn altijd zo knap, die weten alles. Die had wel een schrift, waar de namen van de kinderen in stonden. Een jongen van een jaar of tien, elf, die Jan heette. . . . vast hoor, de meester vond hem wel.

Even schudde de machinist het hoofd. „En toch — ik kan maar niet begrijpen, waarom die Jan niet komt, en waar die ketting gebleven is. 't Is zo vreemd.”

Op dat ogenblik zat de jongen, aan wie hij dacht, aan de kant van het kanaal. Hij had de knieën hoog opgetrokken, zijn handen om de benen geslagen en keek over het glinsterend water, zo ver hij zien kon. Hij was hier wel vaker geweest. De laatste keer toen hij die boodschap moest doen op de „Reigers-

hof". Het was net, of het gisteren gebeurd was, zo goed kon hij zich alles herinneren. Op die dag had hij de kraan ontdekt, had hij zelf de handle mogen bedienen; van die dag af was de machinist zijn vriend geweest, tot . . .

Liever wilde hij niet terugdenken aan het ogenblik, dat hij het stuk ketting was kwijtgeraakt. Toen was opeens al dat mooie stukgeslagen en alleen het verdriet bleef over en het verlangen naar het werk aan de nieuwe weg.

„Ik ga er nooit weer naar toe,” had hij gedacht. „Ik durf niet. Als de machinist mij ziet!”

Maar het hunkeren naar de kraan met de machtige grijper en het gestamp van de motor bleef. O, om nog één keer in het glazen huisje te zitten, te zien naar de handen van de man, die met één enkele beweging de motor aan het werk zette. Om nog eens te zitten in het kleine kamertje van de woonwagen en de foto's te zien en te luisteren naar de stem van de machinist.

Soms werd het verlangen hem bijna te sterk. Dan trok de kraan hem.

Nu ook weer. Daar zat hij bij het water in het warme licht van de zon. Naast hem lag Bello, hijgend van het hollen langs de dijk, de tong ver uit de bek. Als hij de hond nu niet bij zich had, bedacht de jongen, dan zou hij toch wel even naar de kraan kunnen lopen, alleen maar kijken, tussen de bomen door. Hij zou vooral niet dichtbij komen, want als de machinist hem zag. . . . Zijn hand speelde met de riem en opeens, vastbesloten, stond hij op. Bello sprong overeind. De jongen maakte de riem vast aan de halsband en zei: „Vooruit!”

Langs het water liepen ze voort, tot bij het dennenbos. Daar sloeg Jan rechtsaf, waar de weg naar het stadje toedraaide. Hij moest Bello goed vasthouden, want hier zaten hazen en konijnen. De hond scheen de dieren te ruiken. Hij jankte zacht en trok aan zijn riem.

„Hier blijven,” zei de jongen.

Jan bleef plotseling staan.

Van ver klonk een dreunend geluid: Tjoeke-tjoeke-tjoeke-tjoeke. De kraan, wist hij opeens. Het schokte door hem heen. Hoor, ratelend trok de ketting over de katrol. Nu gooidde de grijper het zand neer. Het huisje zou naar links draaien, de grijper zou zijn bek opensperren voor een nieuwe hap.

Jan aarzelde. Zou hij verder gaan?

Het was, of iemand tegen hem zei: „Ga terug. Als de machinist je ziet of één van de arbeiders!”

Maar de kraan trok. Het geluid van de motor was als een roepen van heel ver. Naar dat geluid *moest* hij luisteren. Langzaam liep hij verder het pad af, tot waar het bos minder dicht werd. Een gele streep scheen dwars door de bomen te lopen: De nieuwe weg. En daar was de zandhoop en het rood van de woonwagen was duidelijk te zien en daar . . . daar was de kraan.

Tot het einde van het bos liep de jongen door. Hij bleef staan achter een dikke boom en keek.

Het bloed stroomde sneller door zijn lichaam. Hij had wel zo naar de kraan toe willen lopen. Maar hij durfde niet. De machinist was nu duidelijk te zien. Iedere keer, als zijn huisje draaide op de as, was het, of de man zijn gezicht naar Jan toedraaide. Onwillekeurig hield de jongen de adem in, als was hij bang, opgemerkt te worden. Het geratel van de ketting was als een mooi lied, dat in zijn hoofd bleef hangen. Moest je zien, hoe die grijper door de lucht slingerde, precies op de goede plek het zand vallen liet. Het leek een prachtig schilderij en Jan keek er naar met de mond half open, want het was zó mooi, net zo mooi als toen, op die eerste dag. . . . Hij bemerkte niet, hoe Bello plots zijn oren spitste, hoe zijn ogen aldoor gericht waren op één punt.

Wat zag de hond?

Een haas misschien?

Of een konijn?

Ineens, zonder dat de jongen er op verdacht was, nam de hond een sprong. De riem schoot door Jans hand. Nog kneep die hand

zich samen, maar het was al te laat. De hond rende vooruit, met grote sprongen, dwars door het dorre gras.

„Bello!” gilde Jan verschrikt. „Bello, hier! *Zul* je hier komen?! Bello — hier!!”

De hond scheen hem niet te horen. Als een pijl uit de boog vloog hij vooruit, een woest gegrom wrong zich uit zijn keel. Toen verdween hij tussen de bomen.

Jan bracht zijn vingers aan de mond. Een schrill gefluit klonk door het bos. Maar Bello leek dol te zijn en trok zich niets van het gefluit aan. De oren plat in de nek, zo rende hij door.

Jan zag hem weer, toen hij de weg overstak. Woest stormde hij langs de kraan heen, recht op een zandhoop aan. En weer floot de jongen, zo hard hij kon. Hoorde Bello het toch? Met een ruk stond de hond stil.

En toen gebeurde het.

Op dat ogenblik ging ratelend de ketting over de katrol. De motor daverde en de grote, zware grijper schoot naar beneden. Jan zag plots het gevaar, waarin Bello verkeerde.

„Bello!” gilde hij. Hij hief zijn handen omhoog, als om de grote bak tegen te houden, die dreigend boven Bello's kop slingerde.

„Bello! Bello dan toch!”

Zag de machinist ook het gevaar, waarin de hond verkeerde? De motor bonkte, sloeg plotseling af. De grijper slingerde naar links, vlak boven de grond. Daar sloeg de zware bak tegen het hondelichaam.

Jan zag, hoe Bello tegen de grond werd geslagen. Hij hoorde, hoe de hond opeens begon te janken van pijn.

Hij zag nog meer. De deur van de kraan sloeg open. De machinist sprong er uit, rende de weg over.

„O Bello, Bello,” huilde de jongen. Hij wilde naar hem toesnellen, voorzichtig zijn lichaam optillen, om hem naar huis te dragen. Het zweet stond op zijn voorhoofd en diep drukte hij de nagels in zijn hand.

„Bello, Bello dan,” zei hij weer.

Eén ogenblik was hij de machinist vergeten, dacht hij alleen maar aan de hond, die een klap van de grijper had gekregen, die nu misschien wel dood was. Jan kwam van achter de boom te voorschijn. Toen draaide de machinist zijn hoofd om, keek in zijn richting.

Terug, terug, schreeuwde het in de jongen.

Terug, anders ziet hij je.

Ja. . . . maar. . . . Bello! Bello, die gewond is — die misschien dood gaat! Bello!

Als de machinist je ziet, zal hij naar de ketting vragen. Gauw, kruip weg achter de boom. Laat je niet zien. Pas toch op. . . . En Jan stapte terug achter de dikke boom. Dáár was hij veilig, daar kon niemand hem zien. Maar achter zijn ogen brandden de tranen en het bonsde door zijn hoofd: „Bello! Bello!”

Het was net, of iemand verwijtend zei: „Moet je je hond dan niet helpen?! Moet een *vreemde* man zorgen voor *jouw* hond?”

Maar de angst voor de machinist won het.

Een arbeider naderde.

„Een ongeluk?” vroeg hij.

Even keek de machinist op. Hij lag op zijn knieën bij het zacht-kreunende dier.

„Ja, hij heeft de bak tegen zich aan gekregen.”

Weer gingen de vingers van de man voorzichtig langs het lichaam van Bello. Het dier jankte, toen hij de achterpoot aan-raakte.

„Houd hem eens even vast,” zei hij tegen de man. Toen, voorzichtig, betastte hij de gewonde poot. De hond jankte harder, zijn lichaam schokte van de pijn.

Daarna stond de machinist op. „k Geloof toch niet, dat er iets gebroken is,” zei hij, „alleen maar gekneusd, denk ik. Als ie een paar dagen blijft liggen, zal het wel weer gaan.”

Toen zochten zijn ogen langs de bosrand. Want hij wist: „Dit is Jans hond en ergens in de buurt moet de jongen zijn.” Maar hij kon hem niet ontdekken.

„Wat doe je nou met 'em?” vroeg de arbeider.

Even dacht de ander na.

„Ik heb thuis nog wel een mand met stro. Daar zal ik hem in leggen.”

„Als je een advertentie in de krant zet, kom je wel te weten, wie zijn baas is,” zei de man.

De machinist antwoordde niet, maar dacht: „Ik weet toch wel, van wie Bello is.”

Toen, voorzichtig, tilde hij de hond op. Zacht kreunde het dier. De gewonde poot hing slap naar beneden.

En van achter de boom zag Jan, hoe de machinist zijn Bello de woonwagen binnendroeg.

HOOFDSTUK VI

Jan wist niet, hoe lang hij daar gestaan had in de schaduw van de boom, hoe lang hij had gekeken naar dat éne plekje: De rode woonwagen. Hij had de machinist de deur uit zien komen. Die had iets gezegd tegen de arbeiders, maar wàt, dat had Jan

niet verstaan. Toen was de man opnieuw naar de kraan gegaan. Nu stampte de motor weer, de grijper slingerde door de lucht, de ketting knarste en de zandhoop, rechts van de weg, groeide.

Jan zag het, maar zijn gedachten waren bij Bello. Die lag nu ergens in de wagen, in de keuken misschien, en hij kreunde van de pijn. Het was zijn hond, en hij móést hem terug hebben. Hij zou zelf wel voor hem zorgen, dat hoefde de machinist niet te doen.

Ik *ga* hem ophalen, wist hij. Vast. Achter zijn ogen brandden de tranen, als hij aan zijn hond dacht.

Maar dan zag hij weer de gebroken ketting achter de aardappelmist. Nee, nee, besloot hij dan, ik ga niet. Ik *dùrf* niet. Want dan komt alles uit. Dat ik de machinist bedrogen heb en vader en moeder voorgelogen. O nee, ik ga niet.

Opeens dacht hij er aan, dat de man nu zijn hond óók wel kon houden en hem straks meenemen naar Amsterdam. Hij, Jan, had immers net zo gedaan met de ketting? Hij begreep ineens, dat dat zijn verdiende loon was. Als je iemand gemeen behandelt, was het eerlijk, dat je zelf ook gemeen behandeld werd.

Hij drukte zijn nagels diep in de palm van de hand; zenuwachtig beet hij zich op de lippen, de angst en het verdriet leefden in zijn ogen.

„Wat moet ik nu doen?” dacht hij steeds. „Ik kan hier toch niet blijven staan?” Hij liep weg, maar keerde terug en spiedde opnieuw naar de woonwagen.

Nu had Bello erge pijn; misschien jankte hij wel. Hij verlangde vast naar zijn baas.

En Jan was nu zó dicht bij hem.

Meteen begreep de jongen, dat dat niet het ergste was. Het allerergste was, dat hij zo gemeen was geweest. Een valse jongen, die bang was voor een standje van de machinist en hem daarom op een gemene manier had bedrogen.

Wat hij een paar dagen geleden niet had bedacht, toen hij de ketting in het donkere hoekje achter de kist liet vallen, dat zag

hij nu duidelijk: *God* had hem wèl gezien, en God wist alles van zijn gemene streek.

Het schokte door Jan heen toen hij daaraan dacht. De onrust wroette in zijn hart en het stond als in grote letters vóór hem: „Je hebt verkeerd gedaan en je moet het goed maken. Nu. Dadelijk.”

De tranen sprongen hem in de ogen, want hij wist zichzelf een valse jongen. En hij zou het de machinist gaan zeggen, eerlijk alles vertellen.

Nog aarzelde hij, toen hij vanuit het donker in het licht van de zon stapte.

„Ik kan nog terug,” dacht hij. Toen, plotseling besloten, liep hij voort, het hoofd gebogen.

Zenuwachtig knipte hij met de ogen, maar hij dacht: „Ik zàl het zeggen. Vast, ik zàl het zeggen, want het wàs vals van me.”

Zó zag de machinist hem nader komen, een kleine, donkere figuur tegen de hoge bomen.

„Jan!” zei hij zacht. En even dacht hij: „Nou kan ik hem meteen vragen, waar hij die ketting heeft gelaten.”

Eén ruk aan de handle en de motor werd uitgeschakeld. De stilte viel benauwend om Jan heen. Snel keek hij op. Hij zag de rode woonwagen, de groen geschilderde kraan, de deur, die opening, de machinist.

Toen sloeg hij de ogen neer en wild begon zijn hart te bonzen. Hij voelde diezelfde angst als een paar weken terug, toen de machinist hem bij de nek greep en zei: „Wat doe jij bij de kraan?” Het was net zo en toch anders. Want toen had hij de prèt gezien in de ogen van de man. Nu zouden die ogen hem vernietigend aankijken. „Waar heb je mijn ketting?” zou hij vragen. De jongen kromp ineen bij deze gedachte en hij begon langzamer te lopen.

Een schaduw viel voor hem op de grond. Aarzelend keek de jongen op. Vóór hem stond de machinist en hij keek Jan aan met zijn ernstige ogen.

„Jan,” zei hij. Toen zweeg hij, als zocht hij naar zijn woorden. De jongen streek snel met de mouw langs zijn ogen en deed wanhopige pogingen, zich goed te houden.

„De. . . . de ketting,” zei hij. Toen barstte hij in tranen uit. Nu zou de man hem misschien bij de schouders grijpen.

„Ja, die ketting! Waar heb je die?” zou hij zeggen. „Zeg op, waar is die? Waarom laat je me een week op die ketting wachten?! Heb je hem gestolen? Of verloren misschien? Zeg op, of ik zal je. . . . Je bent een valse jongen, om stiekem een ketting te stelen. Bah, wat gemeen!”

Er gebeurde niets van dat alles. De machinist nam hem mee naar de achterkant van de kraan. Hier konden de arbeiders hen niet zien, hier was alleen de grote stilte.

Op een omgehakte boom gingen ze zitten, naast elkaar en de machinist zei: „Je moet me alles vertellen, jongen. *Alles.*”

Vechtend tegen zijn tranen, begon Jan: „Die ketting. . . . die lag achter ons huis. . . . en dat ene stuk. . . . dat kleine. . . . dat was weg. . . . en ik weet niet, waar dat is. . . . En ik. . . . ik durfde het niet te zeggen. . . . van zo'n dure ketting. . . . Ik dacht. . . . dat ik nooit weer terug mocht komen. . . . en dat u zo boos zou zijn.”

Even zweeg Jan. Toen stotterde hij: „'t Is gemeen van me. . . . en ik had het niet moeten doen. . . .”

Het was lange tijd stil. Het was, of de man goed moest nadenken over zijn woorden.

„Ja, het was gemeen,” zei hij toen, „het was gemeen van je. Maar het ergste is, dat je het niet dadelijk gezegd hebt.”

„Ik. . . . ik durfde niet,” zei Jan.

Er kwam, ondanks zijn verdriet, een grote vreugde over hem. De machinist joeg hem niet weg, wilde hem het verkeerde vergeven. Dankbaar keek hij op en zijn ogen zochten die van de ander. De machinist knikte hem toe.

„Zullen we d'r dan maar niet meer over praten? We doen allemaal wel eens verkeerde dingen, is het niet? Alleen als we alles eerlijk zeggen, tegen God en de mensen, komt het weer in orde.”

De jongen knikte alleen. Hij kon niet antwoorden, maar er was zo'n dankbaar gevoel in hem, dat hij wel zou willen zingen van blijdschap.

„En nou Bello,” zei de machinist, „die heeft een lelijke klap gehad, jongen. Maar zijn poot is niet gebroken, alleen maar gekneusd.”

Hij stond op en lachte tegen Jan: „Hup, weg met de tranen, dan gaan we samen op ziekenbezoek.”

En naast elkaar liepen ze naar de woonwagen, in het warme licht van de zon. „Net als vroeger,” dacht Jan, „net als vroeger.” Nog eens haalde hij zijn mouw over de ogen. De vrouw van de machinist hoefde niet te weten, dat hij gehuild had.

„En vader en moeder zal ik het ook vertellen,” dacht hij.

.. .. .

Ondanks de pijn probeerde Bello met zijn staart te kwispelen, toen hij Jan zag. Hij hief zijn kop op en likte de hand van de jongen. Die aaide hem. „Blijf maar stil liggen,” suste hij.

Hij keek naar de achterpoot, waar de machinist een dik verband om gedaan had.

„'t Valt wel mee,” zei de man. „'t Is misschien wel goed, dat hij een paar dagen hier blijft.”

„Hè nee,” antwoordde Jan. „Nee hoor, ik neem hem mee. Ik zal hem dragen, de hele weg.”

De machinist krabde zich achter het oor. Toen keek hij op zijn horloge en zei: „'t Zal je niet meevallen, zo'n zwaar dier zo ver te dragen. Maar ik weet wat anders. Om vijf uur is het werk afgelopen, dan zetten we Bello in een mand achter op mijn fiets en dan gaan wij hem samen thuis brengen. Dan gaan we ruilen: Jij krijgt Bello weer en ik de ketting. Gelijk oversteken, hoor!” Jan lachte. „Ja,” zei hij, „dat is goed.”

Hij sprong de wagen uit en dacht, dat hij de gelukkigste jongen was van de hele wereld.

Die middag zat hij weer naast de machinist in de kraan. Hij zei

weinig, maar zijn ogen volgden de grijper, die door de lucht zwaaide. Net als vroeger. En het glazen huisje draaide om zijn as. Het zonlicht glansde over de zandhoop en over de rode woonwagen en over het groen van de dennen alsof het een feestdag was.

Toen het werk stil lag en de arbeiders hun wagen binnengingen, droeg de machinist Bello in de mand naar buiten.

Jan hield de fiets vast en voorzichtig zette de man zijn vracht op de bagagedrager.

„Nou maar zachtjes aan,” zei hij, „en denk er om, niet over de keien rijden, dat stoot te veel.”

Jan leidde de fiets en de machinist hield de mand vast. Hij zei: „Morgen staat er een stuk van in de krant: De eerste ziekenauto rijdt over de nieuwe weg.” Jan lachte.

Toen ging het voort en de jongen lette goedop, dat de fiets geen enkele keer over een dikke steen hobbelde.

De eerste huizen van het stadje kwamen in zicht.

„’t Is een hele tippel,” zei de machinist. Maar Jan kende geen vermoeidheid. Hij was veel te blij, dat hij Bello weer bij zich had. Voor een sigarenwinkel stond de man stil.

„Vertel me nou eens precies, waar je woont,” zei hij.

„De eerste, tweede, de derde straat rechts en dan het eerste huis links. Een groot huis.”

„Prachtig. De derde straat rechts en het eerste huis links. Zo, nou neem jij de mand in je armen. Ik moet even wat tabak halen, dan kom ik zo wel. Je kunt je moeder dan vast het een en ander vertellen en zeg maar dat ik dadelijk kom.”

Jan antwoordde niet. Hij begreep de machinist. Hij moest immers ook aan moeder alles eerlijk vertellen?

Zwijgend nam hij de mand in zijn armen.

„Tot straks,” zei de man en stapte de winkel binnen.

In de keuken, tegenover moeder aan de grote tafel, vertelde Jan alles. Van de ketting, die hij niet aan de machinist had teruggebracht en die nu in de schuur lag en van Bello, die een ongeluk had gekregen.

Toen hij uitverteld was, bleef hij zitten, de handen onder het hoofd en met een rode kleur. Moeder zweeg lange tijd, alsof ze alles nog eens overdenken moest. Daarna stond ze op, legde even haar hand op Jans hoofd en zei: „Het was èrg lelijk van je, jongen, maar ik ben blij, dat je zelf ingezien hebt, hóe slecht je gehandeld hebt en dat je je kwaad eerlijk beleden hebt. Nu is alles gelukkig weer goed, hè?”

Jan hoorde het aan haar stem, moeder was niet boos. Dankbaar keek hij haar in de ogen.

„Heb je Bello al in zijn hok?” vroeg moeder.

„O nee, die zit nog in zijn mand in de schuur. Ik ga eerst nieuw stro in zijn hok doen.”

„Dat is goed,” zei ze.

Er werd aan de achterdeur gerammeld en even later liet Jan de machinist binnen.

„Dag mevrouw,” groette hij. „U hebt het zeker al gehoord, we komen u een patiënt brengen.”

Moeder glimlachte. Ze schoof een stoel bij. „Gaat u even zitten! U is een goede vriend van Jan, heb ik gehoord.” Ze schonk thee in en terwijl Jan vers stro uit de schuur haalde, om in Bello's hok te leggen, praatten ze samen over wat er de laatste dagen was gebeurd.

„Waar is de hark nou?” dacht Jan. „Al het oude stro moet uit het hok.” Hij streelde Bello over de kop. „Jij krijgt een spiksplinternieuw bed, hoor.” Hij vond de hark in een hoek van de schuur, achter wat planken. Hij liep er mee naar buiten en begon het stro uit het hok naar zich toe te harken.

Plotseling hield hij op.

Wat rinkelde daar?!

Nieuwsgierig kwam hij een stap naderbij. Was dat nou verbeelding of had er werkelijk iets gerinkeld? Weer duwde hij de hark in het hok. Weer haalde hij wat stro naar zich toe.

En toen . . . toen?!

Zijn ogen gingen wijd open van verbazing.

„Dat kan toch niet,” dacht hij. „Dat moet toch verbeelding zijn?”

Daar, voor zijn voeten, lag . . . de verloren ketting.

Nog aarzelend bukte de jongen zich, want hij kon het maar niet begrijpen.

Maar het was zo. In zijn hand hield hij de ketting.

Een grote blijdschap ging er door hem heen. De hark viel uit zijn handen. Hij rende naar de keukendeur.

„Moeder,” riep hij. „Baas! De ketting!!”

Bijna liep hij kleine broertje ondersteboven in zijn wilde haast. Moeder kwam hem al tegemoet.

„Waar lag die nou?” vroeg ze. Haar ogen waren groot van verbazing.

„Dat raadt u nooit,” glunderde de jongen. Hij hield met stralend gezicht de ketting omhoog. „In 't hondenhok.”

„Hoe is 't mogelijk.” Moeder sloeg de handen in elkaar van verbazing. „Hoe komt die daar nou!”

„Dat begrijp ik ook niet,” zei de machinist.

Maar broertje wist het wel. Die zei: „Bello hap.”

„O,” zei moeder. „Hoor je dat? Broertje heeft de ketting weggepakt en naar het hok gesleept. En Bello heeft in een wilde bui de rest gedaan.”

Toen lachte de machinist en sloeg Jan op de schouder.

„Die Bello van jou,” zei hij, „dat is me d'r één.”

HOOFDSTUK VII

De volgende Zaterdagmorgen was de nieuwe weg klaar en reden de eerste auto's in snelle vaart om het stadje heen. Naast de woonwagens stond de kraan met de geheven arm. De grijper lag nog op de grond en de motor zweeg. Vanmiddag zou de kraan weggesleept worden. „Naar Amsterdam,” had de machinist gezegd.

De man stond naast zijn wagen en keek naar het lange, rechte stuk weg, dat heel ver verdween in het bos.

„Weer een karwei af,” zei hij zacht. „Maandag zitten we weer in een andere hoek van Nederland en over een half jaar weer ergens anders. En zo gaat dat maar door.”

Hij draaide zich om, keek in de richting van het stadje en glimlachte. Daar kwam Jan aan en naast hem, de achterpoot opgetrokken, hinkte Bello.

„Kan de hond dat wel volhouden zo ver?” vroeg hij bezorgd, toen de jongen naast hem stond.

„O best,” was het antwoord. „Hij is bijna helemaal beter. Een enkele keer zet hij de poot al op de grond. En anders draag ik hem een eind.”

De jongen liep naar de kraan, leunde met zijn hand tegen de deur.

„Wanneer gaat u weg?” vroeg hij toen aan de machinist.

„Vanmiddag.”

Stilte.

Toen stapte de man de wagen binnen, kwam even later terug. In zijn handen hield hij een fototoestel.

„Even een foto maken,” zei hij, „voor mijn album. Dan kan ik later altijd zeggen: „Daar ben ik geweest met de kraan. En daar woonden Jan en Bello.” Nou moet jij eens een mooi plekje opzoeken, Jan.”

De jongen keek om zich heen.

„Daar, bij die bossen,” zei hij. „Dan moet u *hier* gaan staan, dan komt de kraan er ook op.”

De man knikte. Die donkere bossen op de achtergrond zouden de foto vast mooi maken. Hij boog zijn hand om het kijkglasje van het toestel, kneep zijn ene oog dicht en keek, of het zo goed werd.

„Prachtig,” zei hij. „Maar er moet nog meer op.”

„De wagens!” raadde Jan.

„Nee hoor. Weet je wat? Jij moest er op gaan, met Bello. Kom hier. Jij bij de kraan en Bello er naast.”

Hij pakte Jan bij de schouder. „Zo, je hoofd rechtop en nou kijk je maar net, of je de machinist bent.”

De machinist liep terug, keek nog eens. „Nou Bello naast je, Jan. Zo. Zul je es zien, wat een fijne kiek het wordt. Nou hierheen kijken. Bello, Bello, kijk es!”

De machinist spitste de lippen en floot. Bello keek op. Meteen trok hij de zere achterpoot met de dikke lap van de grond.

Knip.

„’t Is al gebeurd,” zei de man. „Hij wordt prachtig. Mag ik even

uw naam, meneer, en het volledig adres, dan krijgt u binnen een week de foto thuis gestuurd."

„Ja," vroeg Jan blij, „krijg ik er één?"

„Wis en zeker," zei de ander.

Daarop gingen ze de wagen binnen. Jan wilde de vrouw van de machinist nog een hand geven.

„Hoe gaat het met Bello?" vroeg ze dadelijk. Voor de laatste maal zat de jongen bij het raampje met de kleine bloemen. Hij keek het vertrek rond en dacht er aan, dat hij hier wel nooit weer komen zou. 't Kon best zijn, dat hij zijn hele leven de machinist en zijn vrouw niet terugzag. Er schoot even een brok in zijn keel, toen hij daaraan dacht. Nog maar enkele weken kende hij hen en toch was hij veel van deze mensen gaan houden, vooral van de machinist. Er was ook zoveel gebeurd in die dagen.

Hij nam afscheid, gaf de vrouw een hand.

De machinist liep mee naar buiten. Hij pakte Jans hand, hield die stevig vast in zijn grote, sterke knuist.

„Dag Jan," zei hij, „'t ga je goed, kerel! En als ik nog eens in de buurt kom, dan zoek ik je op. Is dat goed?"

De jongen knikte. Voor het laatst gingen zijn ogen over de nieuwe weg, de wagens, de kraan. Zijn blik bleef rusten op de machinist. „Dag baas," zei hij alleen.

Toen liep hij terug naar het stadje, over de zonnige weg. Achter hem hinkte Bello. De wind ruiste door de toppen van de bomen. Een ekster schoot laag over de grond, op zoek naar een prooi en van ver kwam een auto aansnorren. Nog éénmaal draaide Jan zich om. Zijn hand ging omhoog tot een laatste groet. De machinist zwaaide terug, voor hij de deur van de wagen achter zich sloot.